

TREE MAGAZINE

Nummer 14 Jaargang 2

mensen van om de hoek

KAREN

‘Men moet stoppen met de oude methodes die allemaal gebaseerd zijn op straf en geweld. Mensen nemen een hond omdat ze het leuk en gezellig vinden, maar vervolgens wordt er aan de halsband gerukt en getrokken, wordt zo’n hond in zijn nekvel gepakt, op de grond gedrukt en op de rug gelegd. Dat is geen manier om met je hond om te gaan.’

TREF

MAGAZINE

TREF MAGAZINE *over mensen van om de hoek*

Niemand wordt met een gebruiksaanwijzing van zichzelf, van de wereld of van het leven geboren en iedereen maakt er op z'n eigen manier toch iets unieks van. In het maandblad TREF tref je de persoonlijke verhalen van mensen van om de hoek. Zij vertellen wat hen beweegt en motiveert, en wat hun dromen en teleurstellingen zijn. Alles kan in TREF. Het tijdschrift biedt inzicht in de beweegredenen van onze buren en wil hierdoor het wederzijds begrip in de samenleving versterken.

TREF is fijn, maar nog klein. Wil je ons meehelpen groter te worden en een steentje bijdragen aan een begripvolle samenleving? Adverteer, sponsor, schrijf mee, deel uit, of draag bij. Samen maken we een verschil!

TREF Redactie:

Aureliavlinder 58
8016HC Zwolle
tel. 038-4653244
info@TREFmagazine.nl
www.TREFmagazine.nl

Aan TREF 14 werkten mee:

Mathilde van Hulzen, Janoh de Groot, Janneke Pelle, Marjolein Horstman, Bert Schoonhoven, Jenny Kamps, Frans de Jong en anderen.

Informatie, Inspiratie, Acquisitie

Janoh de Groot 0626-534403
janoh@TREFmagazine.nl

TREF is gratis. Kijk voor de TREFpunten op TREFmagazine.nl. Een abonnement is mogelijk, je betaalt alleen de verzend- en administratiekosten: € 35,00 per jaar. Maak het betreffende bedrag over op bankrekeningnr. 656 003 413 t.n.v. Marijke Mosterman Journalistieke Producties onder vermelding van naam en adres, en je ontvangt TREF per omgaande.

TREF is een uitgave van Marijke Mosterman Journalistieke Producties en verschijnt 11 keer per jaar.

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden gereproduceerd of vermenigvuldigd zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor persoonlijke of materiële schade, veroorzaakt door onjuiste informatie in de redactionele kolommen. Uitspraken van columnisten of geïnterviewden in TREF hoeven niet overeen te komen met de mening van de redactie.

TREF uit? Gooi 'm niet weg. Spaar 'm, bewaar 'm of geef 'm door!

Zeur & Zanik *en de staat der staat*

Is de staat in staat om met de huidige stand van zaken de scheiding van staat en kerk in stand te houden?

Of houdt de kerk in deze rechtstaat stand en is de staat van verval van de kerk door de huidige staat van de staat tot staan gebracht...

...waardoor de staat dus nu in alle staten verkeert?

zeurenzanik.nl

IN TREF 14:

KAREN

JEROEN

ASTRID

INGA

GABY

EN VERDER...

- Amsterdam Outsider Art 8
- Door het oog van TREF 15
- Janneke's belevenissen 20
- De Terechte Kronkel 21
- Mathilde's Recept 26
- Jenny's bespiegelingen 28

Ik ga voor een **BETERE** HONDENWERELD

Marjolijn Horstman

Dierengek en wereldverbeteraar Karen Koopmans is parttime dierenartsassistente maar bovenal eigenaar van Hondenschool Jimmie, die ze samen met haar vriend Ronny runt. Hun huishouden bestaat uit vijf honden, vier katten en een ratje. Samen strijden ze voor een betere hondenwereld waarin achterhaalde theorieën over hondentraining niet langer gebruikt worden.

Karen: 'Toen ik zeven jaar was wilde ik dierenarts worden, gewoon omdat ik dieren heel leuk vond. Zolang als ik me kon herinneren ging ik al met mijn buurman mee naar de paarden toe en dan gingen we stront scheppen. Dat vond ik fantastisch! Ik was ook altijd bezig met beestjes vangen. Ik had slakken als huisdier, en lieveheersbeestjes en rupsen.' Ze deed vwo en dat ging goed totdat er in het vierde jaar dieper op de stof van scheikunde en natuurkunde werd ingegaan. 'Ik kon er geen zak van. Ik geloof dat ik er een 3 voor stond. Die vakken had ik nodig om dierenarts te kunnen worden, dus dat hield daarmee op. Toen wilde ik helemaal niet meer naar school, ik was niet meer gemotiveerd en ben naar de havo gegaan, ik koos een pret-pakket met talen waar ik goed in was.'

Hutten bouwen

'Na de havo ging ik op het volwassenenonderwijs toch nog VWO doen omdat ik naar de KMA (Koninklijke Militaire Academie) wilde, om de officiersopleiding te doen. Mijn idee hierbij was een beetje door het bos rennen, door het zand kruipen, boompjes klimmen en hutten bouwen. Ik dacht niet aan oorlog voeren of schieten of zo. Maar ja, toen kwam ik op gesprek bij zo'n kerel en die zei: "Als ik zeg dat je moet schieten, dan moet je schieten, ongeacht wat je er zelf van vindt". Dat ging dus niet werken. Toen leek journalistiek me wel leuk, dus ben ik dat gaan studeren. Ik was niet heel gemotiveerd, maar ik heb me wel drie jaar vermaakt. In het vierde jaar ging ik stage lopen in Hilversum, en dat was echt een hel. Verschrikkelijke mensen, ellebogenwerk, echt, bah! Ik vond het helemaal niets. Ik heb de studie wel afgemaakt, maar ik wist niet echt waarvoor. Ik wilde er nooit in werken in elk geval.'

Zeggen waar het op staat

'Daarna kwam ik in de overheidswereld terecht, dat bleek ook niets voor mij. Het was daar zo'n gedraai en gezeur, verschrikkelijk gewoon. Ik besloot daarom of de studie communicatie te gaan doen of gedragstherapie voor de hond. Omdat de studie communicatie niet te combineren was met mijn werk koos ik voor gedragstherapie, en dat was de beste keus die ik ooit had kunnen maken. Ik kwam mensen tegen die gewoon duidelijk waren, ze zeiden waar het op stond, geen gedraai, wat fijn! Bij de gedragsopleiding hoorde ook de cursus kynologisch instructeur, om mensen les te mogen geven, dat vond ik heel leuk. Ik slaagde met een goed cijfer terwijl het slagingsper-

centage niet denderend hoog lag. Ik durfde alleen nog geen les te geven aan mensen, ik vond dat ik nog te weinig wist. Daarom ging ik stage lopen in de Achterhoek, op de hondenschool van Ronny. Op de opleiding leer je heel veel, maar je moet het toch leren door het te doen en door dingen te zien.'

Iets toevoegen

'De cursusleidster zei: "Begin nou maar gewoon een hondenschool, want wat er voor de rest zit qua hondenscholen is niets. Die mensen weten allemaal minder dan jij weet." Daarmee doelde ze op de instructeurs van die hondenscholen. Ik dacht "jeetje, is het echt zo triest gesteld met het niveau van instructeurs in Nederland? Nou, JA!" Dat kan ik inmiddels echt beamen. Dat gaf voor mij de doorslag om zelf te beginnen. "Als ik dan echt iets toe kan toevoegen dan doe ik het", dacht ik. Dus toen startte ik in 2008 een uitlaatservice en een hondenschool. Het liep vanaf het begin meteen als een trein. Geweldig! De eerste les was echt heel spannend. Op stage was er altijd begeleiding, en nu in een keer niet meer. Maar het was ook super stoer, ik was echt heel trots. Ik dacht "goh, dat heb ik maar wel weer geflikt". Na een jaar stopte ik met de hondenuitlaatservice. Het was heel erg leuk, ik had ook hele leuke honden en het liep heel goed, maar zowel de hondenschool als de uitlaatservice liepen eigenlijk te goed. Ik had een hele duidelijke manier waarop ik het wilde, kleine groepen, lange wandelingen op plekken waar het toegestaan is, en stront opruimen. Dat was op een gegeven moment niet meer haalbaar.'

Jimmie

'De naam van mijn hondenschool, hondenschool Jimmie, is een eerbetoon aan mijn allereerste kat. Toen ik zeventien was paste ik een dag op de zwangere kat van mijn toenmalige vriendje. Katten zonderen zich vaak af om te bevallen, maar deze kwam bij mij op schoot zitten, en toen ging ze bevallen, op mij! Dat was echt geweldig. Toen de eerste kitten eruit kwam stond het nummer 'Light my fire' van The Doors op, daarom noemde ik haar Jimmie, naar Jim Morrison. Het was een vrouwtje, maar dat maakte niet uit. Het was de eerste kat die ik had, ik ben met haar voor het eerst op kamers gegaan. Jimmie is niet meer helaas. Het is al twaalf jaar geleden dat ze werd geboren, en tien jaar geleden is ze verdwenen en nooit meer teruggevonden. Ik kan er nog steeds van janken.'

KAREN

Redder in nood

Karen heeft inmiddels heel wat katten en honden in huis gehaald. Vooral voor de dieren die nergens anders terecht kunnen is er altijd plek. Zo redde ze ooit een kat uit Parijs: 'Ik was op Père Lachaise, de grootste begraafplaats van Parijs. Ik zag een kat die een beetje kuchte, een vies vuil krenge eigenlijk. Ik had haar op een gegeven moment in mijn handen en ze krabde me helemaal open. Ik kon haar toen helaas niet meenemen want de begraafplaats ging al bijna dicht, samen met een vriendin heb ik toen nog een grote zak kattenvoer ge-

haald en die leeggestrooid op de begraafplaats. Eenmaal terug in Nederland kon ik, drie weken later, nog steeds alleen maar aan haar denken. Ik zat op mijn werk achter de computer naar het beeldscherm te staren en dacht: 'Kom op! Na drie weken, nog steeds!' Maar onderweg naar huis heb ik een kaartje naar Parijs geboekt en, omdat ik geen cent meer had, een lift terug geregeld. Toen ik in Parijs de begraafplaats opliep bedacht ik me pas dat het ook wel eens niet zou kunnen lukken. Die begraafplaats is echt enorm, de kans dat ik haar zou vinden was nihil, laat staan dat ik haar zou kunnen vangen. Maar na nog geen twee minuten verder lopen stond ik opeens al oog en oog

Haag en moest eigenlijk ingeslapen worden omdat ze als pup al overal in beet; en niet puppybijten maar gewoon echt bijten. Het was inslapen of naar mensen die er verstand van hadden, en zo kwam ze bij ons. Ze is best leuk geworden, maar heeft nog wel een steekje los! Ach, daar hou je dan rekening mee.'

Een hond is geen wolf

Karen heeft, op basis van haar ervaring en studies, een uitgesproken mening over de manier waarop honden getraind moeten worden: 'Ik vind het heel belangrijk dat mensen inzien dat we moeten stoppen met de oude methodes die allemaal gebaseerd zijn op straf en geweld. Een hond is geen wolf die je de baas moet zijn omdat die anders de baas wordt over jou. Mensen nemen een hond omdat ze het leuk en gezellig vinden, maar vervolgens wordt er aan de halsband gerukt en getrokken, wordt zo'n hond in zijn nekvel gepakt, op de grond gedrukt en op de rug gelegd. Dat is geen manier om met je hond om te gaan. Er is in het verleden veel onderzoek gedaan naar wolvengedrag, omdat de hond afstamt van de wolf. Groepen wolven in dierentuinen bleken elkaar naar het leven te staan, er was heel veel agressie. Toen dacht men: "dat moeten wij dus ook doen: veel geweld gebruiken." Dat hele dominantie-model is daaruit voortgekomen. We zijn er gelukkig inmiddels achter dat dat onzin is. De bestudeerde wolvenroedels waren allemaal kunstmatig samengesteld en leefden op een veel te kleine ruimte. Daar klopte ook gewoon niets van. Het was interessant voor onderzoek naar dierentuinwolven, maar verder moet je daar niets aan verbinden.' Honden zijn sowieso geen wolven meer, stelt Karen. 'Wolven leefden eerst in het wild, er ontstond vervolgens een natuurlijke selectie. De wolven die het meest met mensen hadden, bleven in de buurt en gingen om zo'n nederzetting heen zwerven. Dat ging met elkaar paren en kreeg nakomelingen, en zo zijn een beetje tamme wolven ontstaan, waar we uiteindelijk allemaal verschillende soorten honden van gefokt hebben. Dus het waren al de zacht-aardigste wolven die contact zochten met mensen.'

Elke gek een hondenschool

'Het wordt tijd dat mensen normaal met hun hond leren omgaan, op basis van de nieuwste inzichten die er zijn', zegt Karen. 'Alleen dan stuit je direct op het grote probleem, dat elke gek een hondenschool kan beginnen, ook als je nog alle oude theorieën aanhangt. Daar krijgen wij wekelijks de schade van te zien. Die komen uiteindelijk met allerlei problemen bij ons terecht. Honden die bang zijn. Honden die hard aangepakt zijn door een instructeur, die nu geen vertrouwen meer hebben in vreemde mensen. Dat is gewoon van de zotte. Als je met je hond naar een hondenschool gaat, dan ga je er vanuit dat je naar iemand toegaat die snapt hoe het werkt. Als die je dan vervolgens slechte informatie geeft dan gaat dat gewoon ten koste van de honden. De honden worden er de dupe van.' Ronny komt van oorsprong uit de wereld waar anders met de honden omgegaan werd. 'Hij ziet dus echt het verschil. Hij heeft vroeger op een andere manier getraind en ziet dat de honden er nu lol in hebben en dat het veel beter gaat. Het duurt soms langer voordat het kwartje valt als je het op een "beloningsgerichte" manier doet, maar het aangeleerde gedrag blijft beter hangen en de honden houden er lol aan over. Ik vertel dat ook altijd aan de cursisten: "Als iemand in het park loopt met zijn hond en die hond loopt er heel netjes naast, kijk dan naar de houding van de hond. Heeft die hond

met mevrouw, daar was ze gewoon!

Tuis in Nederland heb ik duizenden euro's aan haar besteed want ze was hartstikke ziek. Ze genas onder meer van suikerziekte en een baarmoederontsteking. Ook had ze de grootste problemen met haar gebit. Ik koos voor een redelijk experimentele en dure behandeling. De dierenarts zei "Karen zou je dat nou wel doen?" Ja, dat wilde ik. En het hielp, het kwam goed. Later is ze uiteindelijk gestorven aan nierfalen. Naast de katten, waaronder Neil, gered uit de dierenkliniek, de gevonden kat Zepp en vier labradors hebben we ook een Jack Russel "Perry de Perforator". Ze zat in het asiel in Den

er plezier in, of loopt die met zijn oren naar achteren, bang voor de volgende ruk aan zijn kop? Of loopt de hond er breed kwispelend bij omdat hij het leuk vindt om met de baas op pad te zijn?" Dat is nogal een verschil. Een hond is geen robot. Als je een hond wilt die precies doet wat jij zegt, dan is dat prima, maar ga dan naar de speelgoedwinkel en koop er een met afstandsbediening. Een hond kan zelf denken en zelf keuzes maken en zal altijd kiezen voor dat waar hij het meeste voordeel bij heeft. Een hond die net een ruk aan zijn riem heeft gekregen en daarna is losgelaten, bedenkt zich natuurlijk geen moment als de eigenaar hem weer bij zich roept, hij wil nog niet terug naar die eigenaar waar hij net een pijnverandering op heeft gelopen.'

Alles voor de hondjes

'Bij elke nieuwe hondeneigenaar die bij ons op de hondenschool komt denk ik niet: "mooi weer wat verdient", maar ik denk echt: "gelukkig! Weer eentje die we kunnen leren om goed met hun hond om te gaan!" Rijk hoeven we er niet van te worden, uiteindelijk hadden we al veel dunder moeten zijn, maar ach, het gaat om de honden, alles voor de hondjes! Wij geven echt les omdat het onze passie is. Dat merken de mensen ook aan je. Dat is denk ik ook voor een gedeelte het succes van onze hondenschool, dat we oprecht en eerlijk zijn. Iedereen noemde me altijd al een wereldverbeteraar, ik probeer nu de hondenwereld een beetje te verbeteren, en stukje bij beetje lukt het nog ook!' Karen heeft een advies. 'Als mensen op zoek zijn naar een hondenschool, laat ze dan kijken of er een recent diploma is om les te mogen geven. Er zijn veel hondenscholen waar dingen gebeuren die achterhaald zijn. Het is prima als ze niet bij ons komen, maar ga wel

naar een goeie, anders gaat het ten koste van je hond. Als er ergens staat "jarenlange ervaring" mag je wel uitkijken. Dat betekent vaak: "Er is geen diploma maar ik heb twintig jaar geleden iets geleerd en doe het nog steeds op die manier."

Dierenassistent

'Op een gegeven moment ben ik ook bij de dierenarts gaan werken, daar rolde ik in. Dierenarts Nanda zat bij ons op les met haar hond. Toen onze labrador Jitske een baarmoederontsteking kreeg, had mijn eigen dierenarts vrij en toen zijn we naar Nanda gegaan. Ik heb haar geholpen bij de operatie, ik vond het zo leuk om te doen! Ik vertelde haar dat ik eerder altijd dierenarts wilde worden. Ze vond dat ik het goed deed en vroeg me haar eens in de zoveel tijd te helpen, ze had geen geld om me te betalen. Toen ben ik één keer per week vrijwillig bij haar gaan werken. Na een paar maanden had ze geld om iemand aan te nemen en kreeg ik een contract als dierenartsassistent.'

'Het is wel echt super dat mijn ideaalbeeld is gelukt, ik heb er echt geluk mee gehad. Gedeeltelijk geluk dan. Het zijn natuurlijk wel kansen die voorbij komen, maar die creëer ik voor een deel ook omdat ik heel gedreven ben.'

Kijk voor meer informatie op hondenschooljimmie.nl

De *innerlijke* ruimte van **INGA MOIJSON**

Op mijn zoektocht naar nieuwe Outsider Art Kunstenaars belandde ik een tijdje terug in het Belgische Asse vlakbij Brussel. Ik ging op bezoek bij de Outsider Art Kunstenaar Inga Moijson (1960).

Inga Moijson is opgegroeid bij ouders in Asse. Het door haar ervaren sociale isolement maakte haar tot een sociaal sensitief observator met een markante kijk op menselijke verhoudingen. Vooral het perspectief vanuit het kind is daarbij voor haar leidend.

Het creëren van een eigen fantasiewereld, geholpen door de troost van een mooi tekentalent en boeken waarin filosofische en religieuze onderwerpen belangrijke vluchtheuvels bleken, gaven haar impulsen en instrumenten om te kunnen overleven. Inga heeft een duidelijk eigen 'handschrift' met tal van opvallende eigenheden, zoals de geheimzinnige dubbele contouren, de kleurrijkheid, de 'donkere' gezichten, het genot en de dreiging tegelijk van voedsel enzovoorts.

Inge Moijson vertelt:

'Schilderen betekent voor mij mijn innerlijke ruimte vormgeven. Zo schep ik de mogelijkheid om deze sacrale plek met anderen te delen. De toeschouwer krijgt inkijk in een wereld die zich parallel met de werkelijkheid beweegt, erdoor beïnvloed wordt, zonder de eigenheid te verliezen. Als buitenstaander kan hij deze persoonlijke wereld in die mate ondergaan, dat hij erdoor gegrepen wordt en tot de zijne kan maken.

Mijn ik is een doorgeefluik, dat de innerlijke en de uiterlijke wereld met elkaar in verbinding brengt. Sommige figuren die ik schilder hebben een geheel eigen betekenis, waarover de toeschouwer kan associëren en nadenken. Andere personages worden herhaald, waardoor ze een vaste plaats maar geen vaste betekenis verwerven. Ze tonen steeds andere aspecten van hun onderliggende symboliek.

Wat ik als kunstenaar zoek, vind ik in mezelf. Zo ontstaat een vertekende werkelijkheid, die samengesteld is uit elementen uit mijn verleden. Door deze gefragmenteerde herinneringen samen te brengen, verrijst een landschap dat in lichte mate afwijkt van de wereld zoals wij die kennen. Het naïeve, kinderlijke beleven krijgt zijn plaats naast meer volwassen ervaringen. Ze reiken elkaar de hand in mijn persoonlijke tijdslijn. Daar voeg ik nog een ander bestanddeel aan toe, die als een rode draad doorheen mijn hele werk loopt: de collectief herkenbare beelden die ouder zijn dan mezelf.

De taferelen die ik op deze manier de wereld instuur, zijn als het ware geschilderde afdrukken van het landschap van mijn ziel. Door deze methode overstijg ik mezelf en verken ik een ruimte die meer is dan de optelsom van mijn ego. Diep in mij tekent zich een gebied af dat zich uitbreidt naarmate ik verder ga. Het deel dat mijn voorouders mij onbewust doorgaven in de vorm van genetisch materiaal, wordt zichtbaar voor iedereen. Zo wordt mijn werk een sleutel waarmee de toeschouwer de deur kan openen naar zijn eigen binnenste.

We kunnen ervan uitgaan dat de primitieve volkeren hun rotsschilderingen aanbrachten om grip te krijgen op hetgeen ze begeerden, al dan niet vreesden. Kunst was een magische handeling, een primitieve uiting van religie. De mens beweegt zich op een lijn van emoties, die loopt van seksualiteit via creativiteit naar het zoeken naar God, op en neergaand afhankelijk van het stemmingsniveau waarop hij zich bevindt.

Religie, kunst, filosofie, literatuur en wetenschap zijn uitingen van de creatieve mens. Het zijn vormen waardoor de mens probeert macht te krijgen zowel over wat in hemzelf plaatsgrijpt als over wat hem van buitenaf kan bedreigen. Hij levert voortdurend strijd met zijn gevoelens, waardoor hij overmand wordt. We kunnen iets dat ons dreigt te overweldigen tot stilstand brengen door er op een afstand naar te kijken. Daardoor ontdekken we dat we veeleer onszelf projecteren in de buitenwereld en anderen een rol toebedelen die ze al dan niet op zich nemen.

We hebben de mogelijkheid om deze projecties op een bredere achtergrond hun plaats geven. We kiezen dan voor de rol van de wijze, die het kind in ons laat spelen maar het af en toe bij de hand neemt om het bij te sturen.'

Inga exposeert haar werk bij Amsterdam Outsider Art van zaterdag 6 April (Opening 14.00 uur) tot zaterdag 25 mei.

Inga Moijson en Bert Schoonhoven,
Galeriehouder Amsterdam-Outsider-Art.nl

Bronnen: Flow Maastricht, Inga Moijson
Foto's: Karel Oostijn

GABY

DUIZEND keer vallen *DUIZEND* keer opstaan

Marijke Mosterman

Als je iets echt wilt, kun je het bereiken. Dat is de levensfilosofie van Gaby Jürsche. En ze is zelf het wandelende bewijs. Nadat er een hersentumor ter grootte van een ei uit haar hoofd was verwijderd, vertelde men haar dat ze nooit meer zou kunnen lopen. Ze bewees het tegendeel. 'Als je duizend keer valt, moet je duizend keer weer opstaan', zegt ze.

Gaby werd bijna zestig jaar geleden geboren in het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea. 'Mijn ouders woonden daarvoor op Java. Ze wilden daar niet blijven onder Soekarno, maar mijn moeder wilde destijds liever ook niet naar dat koude kikkerlandje Nederland. Dus besloten ze naar Nieuw-Guinea te gaan', vertelt Gaby. 'Daar ben ik geboren, in november 1953. Het eiland Biak, waar wij woonden was prachtig. Exotisch met palmbomen en koraalriffen. We hadden het heel goed. Mijn vader werkte in de burgerluchtvaart op het vliegveld en mijn moeder werkte bij het ministerie van financiën. Mijn oma, moeders moeder, zorgde voor mij en mijn vier jaar jongere broertje. Ik herinner me dat we bedienden hadden voor de huishouding, voor het koken, voor het schoonmaken. Mijn moeder was een wereldmens, ze hield van dansen en uitgaan en wilde altijd mensen om zich heen. Mijn vader was een natuurmens. Soms mocht ik met hem mee als hij ging vissen op zee, hij wees me de zeesterren en zeeanemonen. Ik vond het prachtig.'

Kikkerlandje

Maar in 1962 kwam er een eind aan het verblijf in Gaby's paradijs op aarde. 'Mijn ouders hadden daar graag hun hele leven willen wonen. Maar onder andere onder druk van John F. Kennedy, die wij dus helemaal niet zo geweldig vonden als de rest van de wereld, stond Nederland Nieuw Guinea af aan Indonesië. We gingen dus toch naar dat koude kikkerlandje, middenin de winter, mijn ouders, mijn broertje, mijn oma en ik. Toen we aankwamen wilde ik weer terug het vliegtuig in. Ik zag helemaal geen bergen zoals ik het me altijd had voorgesteld, ik wilde hier niet zijn. In het begin hadden we de ijdele hoop dat het tijdelijk zou zijn. Dat we weer terug konden. Mijn oma, mijn ouders en broertje woonden in een vakantiehuisje op de Veluwe, en ik woonde in Zwolle bij een oom en tante, omdat ik naar school moest. Het was erg. Ik was in die tijd het enige donkere meisje op school, ik werd gepest en uitgelachen. Ik miste mijn familie en vooral mijn vader, die kort daarna weer voor zijn werk terugkeerde naar Biak. Vaak moest ik huilen en ik werd broodmager, want de schoolmelk vond ik verschrikkelijk en aan het eten hier moest ik in het begin erg wennen. Later vertrokken we naar Ede, waar we inwoonden bij een groot gezin. De kinderen die een stuk groter en ouder waren sloegen me wel eens in elkaar, maar op de lagere school daar vond ik het fijn vanwege de aardige leerkrachten.'

Streng maar rechtvaardig

Later kwam Gaby's vader terug naar Nederland en het gezin ging in Zwolle wonen. 'Ik was zo blij dat mijn vader weer bij ons was. Ik hield heel veel van hem. Het was een stille, zwijgzame man die heel veel had meegemaakt. Hij was streng opgevoed, zijn opa zat in het leger. Als mijn vader als klein jongetje zei dat hij bang was, moest hij een paar nachten op het kerkhof slapen. Als hij stout was, bond z'n moeder hem aan een boom en smeerde zoetigheid op z'n benen zodat er van die grote mieren op af kwamen. In zijn jeugd haalde hij veel kattenkwaad uit. Daarom werd hij naar een kostschool gestuurd waar hij een vreselijke tijd had. Zijn ouders zijn in de oorlog door de Japanners gedood en hij moest zelf op z'n zeventiende het leger in. Door hard voor zichzelf te zijn, heeft hij de oorlog overleefd. En in Nederland heeft hij later, net zoals vele oudere Indische mensen die hier kwamen, zich weer moeten aanpassen. Hij wilde zijn eigen kinderen een andere jeugd en toekomst bieden dan hij zelf had gehad. Hij hield niet van aanstellerij: als we ziek waren maar we hadden geen koorts, moesten we gewoon naar school en vroeg naar bed met een aspirine. Zo was hij zelf ook: toen hij met

pensioen ging kreeg hij een speciale medaille omdat hij zich in dertig jaar niet één keer ziek had gemeld. Mijn vader was streng maar rechtvaardig. Hij heeft mijn broertje en mij nooit geslagen. Maar dat was ook totaal niet nodig: wij hadden diep respect voor hem en aan een half woord genoeg. We deden gewoon wat hij zei.'

De wereld ontdekken

'Mijn ouders werkten allebei', vertelt Gaby. 'Mijn oma bleef gewoon bij ons inwonen, zo doen Indische mensen dat. Ik vond dat heel fijn en mijn moeder ook. Oma vond Nederland maar niks, maar ze ging waar wij gingen. Ze voedde ons op, streng, maar toch ook leuk, ik heb heel veel liefde en warmte gekregen thuis. Al met al heb ik, behalve die lagereschooltijd in het begin, een heel fijne jeugd gehad. Mijn moeder en oma moesten wennen aan het huishouden. Mijn oma probeerde in het begin de panty's te strijken, waar natuurlijk niks van overbleef. Mijn moeder had nog nooit een stofzuiger vastgehouden. Ze gooide karnemelk weg in de veronderstelling dat het bedorven melk was. Ze hing de jaeger onderbroeken van mijn vader bij tien graden onder nul aan de lijn. Al doende leerden we. En al met al aardden we goed. We hadden hier familie en mijn moeder kreeg steeds meer vrienden en kennissen.' Met plezier ging Gaby naar de havo. 'Ik leerde dat ik van alles kon en dat ik best wel een leuk persoontje was. Toen ik mijn diploma haalde wist ik helemaal nog niet wat ik wilde gaan doen. Mijn moeder zei dat ik eerst maar eens een posjee moest gaan reizen. En dat deed ik ook, mijn ouders sponsorde mij en ik nam overal klusjes aan. Het was nieuw voor me. Ik was, in navolging van mijn vader, een echte lezer. Hij vond dat ik me moest ontwikkelen en veel moest lezen. We hadden in Biak thuis zoveel boeken, dat de hele buurt er kwam om te lezen. En ik deed dat dus ook. Maar na de havo had ik de wereld genoeg vanuit de boeken, uit de tweede hand dus, bekeken. Toen brak de tijd aan om de wereld in te gaan en om alles uit de praktijk te gaan beleven.' Gaby was eerst au pair bij een boeregezin in Frankrijk. Daarna zocht ze haar geluk in Australië, werkte een tijd in de Graftuin bij Jeruzalem en ze was lerares Frans op een basisschool in Hawaii.

Eigen zoektocht

Toen Gaby op haar 23ste weer naar Nederland kwam, besloot ze theologie te gaan studeren en ging ze naar de Bijbelschool. 'Ik wilde op de een of andere manier goed doen en mezelf op het spirituele vlak beter leren kennen. Door lessen zoals Hebreeuws, Grieks, kerkgeschiedenis, filosofie en dergelijke te volgen, leerde ik het leven van een hele andere kant kennen, maar ik voelde me geen beter mens, onder andere door de strenge leer en het beleid. Ondanks het feit dat ik met meer vragen als antwoorden de bijbelschool verliet, heb ik getracht de goede dingen eruit te halen en de rest gelaten voor wat het was. Dat doe ik altijd in mijn leven. Geloof is voor mij belangrijk maar ik hou niet van schijnheiligheid: mensen die hun naasten op maandag tot en met zaterdag als lucht behandelen en op zondag vooraan in de kerk zitten. In mijn familie heb je christenen, hindoes, atheïsten en moslims. Al die religies hebben wel iets goeds, maar wat ik belangrijk vind is wederzijds respect. Ik heb mijn eigen zoektocht ontwikkeld en geloof zo op mijn eigen manier.'

Vaderzorg

Gaby's moeder was heel anders dan haar vader. 'Ze kwam uit een goed middenklasse gezin en financieel had ze niets te klagen. Maar toch pakte ze in Nederland alles aan qua werk. Ze was lichter van huidskleur dan mijn vader, dus hoger in aanzien, zo werkte dat destijds in Indonesië. Ooit was ze verloofd geweest met een Nederlander, maar die was in de oorlog

omgekomen. Eigenlijk was ze als het ware beneden haar stand getrouwd. Mijn vader deed soms klusjes bij haar familie in huis. Eerst moest ze niets van hem weten, maar mijn oma zei tegen haar dat hij een goede man was. En zo kwamen ze toch bij elkaar. Mijn moeder was lief, maar ook direct, recht voor z'n raap, helemaal niet oosters eigenlijk. Ik lijk nu wel meer op haar.' Toen haar vader met pensioen ging, vertrokken Gaby's ouders naar Zuid-Spanje om te genieten van een warmer klimaat. 'Ze hadden een prachtig huis daar, midden tussen de sinaasappel- en citroengarden, de natuur en de vogels. Mijn vader vond het geweldig. Maar mijn moeder miste ons en haar vrienden. Ze hing hele dagen aan de telefoon en als ik op vakantie kwam vroeg ze maar steeds of ik langer bleef. Uiteindelijk is ze in de herfst van 1992 gestorven, haar hart begaf het, volgens mij was verdriet een oorzaak van haar ziekte. Ik was in Indonesië en kon niet op tijd terug zijn. Vreselijk vond ik dat.' Gaby's vader kwam terug naar Nederland. 'Ik heb een tijd bij hem gewoond, maar het ging bergafwaarts met hem. Hij miste mijn moeder vreselijk en hij zocht zijn heil steeds meer in de alcohol. Het is vreselijk om je vader, tegen wie je altijd zo hebt opgekeken, zo te zien aftakelen. Hij haalde me wel eens op uit Deventer, waar ik later ging studeren, en dan nam hij de rotonde verkeerd om, ik stond soms doodsangsten uit. Later hebben ze zijn rijbewijs afgenomen.' De zorg voor haar vader werd op het laatst te zwaar voor Gaby. 'Ik werkte fulltime en was niet in de gelegenheid om constant op hem te passen. Toen er voor de tweede keer brand uitbrak bij ons in de keuken door zijn vergeetachtigheid, en ik hem op de vloer vond, kon hij in een verzorgingshuis geplaatst worden. Tijdens de weekends haalde ik hem naar huis. De mensen mopperden wel dat hij niet zoveel moest drinken, maar ik begreep het wel. Hij had gewoon verdriet.' Uiteindelijk overleed Gaby's vader drie jaar geleden, op 86-jarige leeftijd.

Beschermengel

Het zegt wat over Gaby, dat ze bij het vertellen van haar eigen verhaal dat van haar vader ook meeneemt en hem zelfs als het ware voorop stelt. 'Ik hield heel erg veel van hem. Ik mis hem nog steeds elke dag.' Maar ondertussen gebeurde er ook van alles met Gaby zelf. 'Tot mijn 23ste heb ik dus over de wereld gereisd. Het was in de jaren zeventig, alles was een stuk gemoedelijker en ik was avontuurlijk ingesteld. Soms gooide ik mijn plunjezak in een rijdende trein en sprong er dan zelf achteraan. Ik zag helemaal geen gevaar. Ik vond het juist leuk om alleen te reizen, zo maak je veel sneller contact. Er gebeurde wel eens wat. Zo werd ik in Israël van mijn eerste maandsalaris beroofd door een Palestijn. Ik was zo boos dat ik het gewoon terugpakte. En later, toen ik op een van mijn Indonesiëreizen alleen in een taxi zat, ging het bijna mis. Ik hoorde daar eens twee mannen in het Indonesisch overleggen dat ze me zouden ontvoeren, beroven en dan ergens zouden dumpen. Ze dachten dat ik geen Indonesisch verstond. Ik zei in het Indonesisch dat ze heel erg moesten oppassen omdat mijn oom hoofd van politie was aldaar, en dat ze het waarschijnlijk niet levend zouden kunnen navertellen. Toen maakten ze dat ze weg kwamen. Ja, soms moet je wel eens wat. Maar ik had vertrouwen, ik voelde mij altijd op de een of andere manier beschermd. Dat kwam door mijn oma, die christen was en die mij vaak vertelde over de Here Jezus, dat Hij altijd bij me was. En zo voelde dat ook. Alsof er altijd een beschermengel op mijn schouder zat.'

Nooit opgeven

Gaby werkte ook een tijd lang op een makelaarskantoor. 'De werkzaamheden waren wel leuk, ik deed van alles, van huizen bezichtigen tot advertenties plaatsen. Het nadeel was echter

dat ik vaak alleen werkte. De twee makelaars waren altijd on the road. Na de crash in de huizenmarkt sloot het makelaarskantoor haar deuren en kwam ik op een regiokantoor van een bank terecht. In het bankwezen heb ik 26 jaar lang verschillende functies gehad. Ik had nooit gedacht dat ik er zo lang zou blijven.' Ondertussen ging het niet goed met Gaby's gezondheid. 'Het was heel raar, ik viel af en toe gewoon flauw. Dan was ik ineens weg. Of ik wilde een koffiepot neerzetten en dat lukte gewoon niet, dan ging mijn hand helemaal trillen. Eerst konden ze niets vinden, dachten ze dat ik overspannen was of zo. Maar toen ze me een keer scanden nadat mijn vader me bij thuiskomst op de vloer had gevonden, bleek ik een hersentumor zo groot als een ei te hebben. Men zei dat het er niet goed uitzag en dat ik geopereerd moest worden. Ik was begin veertig maar op de een of andere manier was ik niet bang. Ik besepte dat ik dood kon gaan tijdens de operatie. Of dat ik wakker zou worden en niets meer zou kunnen. Met mijn nichtje overlegde ik dat ze meteen met me moest praten als ik uit de narcose kwam. Dat deed ze ook. Ze vroeg of ik honger had, hahaha. Ik zei: natuurlijk heb ik geen honger.' De operatie duurde acht uur. Het bleek achteraf niet allemaal koek en ei. 'Ik kon niet meer lopen. Had helemaal geen gevoel meer in mijn benen, kon ze niet meer aansturen. Een fysiotherapeut zei dat ik thuis alles moest laten aanpassen voor een rolstoel. Ik heb hem weggestuurd en een andere fysiotherapeut gevraagd. Die vroeg me wat ik wilde. Ik zei dat ik weer wilde lopen. En toen zei hij: "dan ga ik je daarbij helpen". En ik zei: "amen". En met heel veel moeite ging het langzamerhand steeds beter. Ik heb twee keer een terugslag gehad,

dan had ik weer geen gevoel in mijn benen. Maar dan rustte ik even, ik bad, ik zei tegen mezelf dat het wel goed kwam.' En het kwam ook goed. 'Hierdoor heb ik ontdekt dat je nooit moet opgeven. Einstein zei het al: "mensen falen niet doordat ze het niet kunnen, maar doordat ze het opgeven". En zo is het ook. Val je duizend keer, dan sta je duizend keer op. Dat wil ik aan de mensen doorgeven.'

Mijn grote liefde

'Enige tijd voordat mijn moeder overleed en in hetzelfde jaar dat ik ontdekte een hersentumor te hebben, leerde ik iemand kennen', vertelt Gaby. 'Iemand van wie ik echt kan beamen dat hij mijn grote liefde was. Bij mijn leraar Indonesisch ontmoette ik hem, hij heette Wahidin. Dat betekent "oudste". Hij was de oudste uit een groot gezin en was mooi, lang, zeer intelligent en twaalf jaar jonger dan ik. Hij had chemie gestudeerd en ondanks dat hij nog jong was veel gereisd en overall gewerkt. Hij leerde mij dat er ook mensen waren die je echt kon vertrouwen en hij was er één van. Tijdens mijn revalidatie was hij mijn grote steun en toeverlaat. En ik voelde me alsof ik de hele wereld aankon. De jaren die hierop volgden waren voor mij de mooiste jaren en ik dacht dat dit eeuwig zou duren...' Totdat Wahidin zich op een dag niet goed voelde en om een dokter vroeg. 'We gingen op een zaterdag naar het ziekenhuis en daar werd geconstateerd dat hij leverkanker had, in een vergevorderd stadium. Anderhalve dag later raakte hij in coma en hij stierf kort daarna. Hij was nog maar dertig jaar. Ik had met hem een gezin willen stichten en oud willen worden. Maar het mocht niet zo zijn.' Gaby's wereld stortte in. Twee keer per week ging ze naar de begraafplaats om bij de graven van haar moeder en Wahidin te zijn. 'Dat had ik nodig om het te verwerken. Ik dacht: hoe kom ik hier nu weer uit? De huisarts stuurde me naar een psychiater. Zij vond dat ik een zwaar geval was en veel meer hulp nodig had, maar ik dacht dat ik dat wel zelf zou bepalen. Ik ben er na vier sessies mee gestopt en met behulp van enkele goede vrienden en familie, en natuurlijk God zelf, weer uit het dal geklauterd.'

Wat ben je mooi

Gaby gooide haar leven om. 'Door alles wat ik mee had gemaakt, ging ik nadenken. Ik dacht: wat wil ik nu eigenlijk met mijn leven? Wie ben ik, en wat wil ik bereiken? Ik besloot mijn baan en mijn zekerheden op te zeggen en weer te gaan studeren: personeel & arbeid. Ik wilde mensen helpen. Ik denk dat iedereen het waard is om het beste uit zichzelf te halen. Een mens maakt veel mee in z'n leven. Je kunt er onzeker van worden, je kunt een negatief zelfbeeld ontwikkelen. Maar je moet oppassen dat je dan niet vol zelfmedelijden in een hoekje kruipt en erin blijft zitten. Neen, je moet jezelf aanpakken door aan de slag te gaan met je eigen kwaliteiten. Daar knap je van op. En als je iets echt graag wilt, lukt het ook, hoe oud je ook bent. Dat is mijn filosofie. Ik heb een tijd in de zorg gewerkt, tot ik een jaar geleden mijn baan verloor. Toen ben ik vrijwilligerswerk gaan doen, ik heb een poosje mensen met kanker begeleid, en ik doe alweer enkele jaren werk voor een vakbond, ik geef presentaties aan mensen die werk zoeken. En verder begeleid ik als coach jongere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar een opleiding of werk. Iedereen is uniek, dat gevoel wil ik overbrengen. En dat lukt ook, vooral als ik over mijn eigen onzekerheden en ervaringen vertel en hoe ik daar overheen ben gekomen. Ik zie mensen met gebroken vleugels en wil hen weer leren vliegen. Daarbij ben ik natuurlijk een heel klein radertje in het geheel, maar ik kan iemand wel net dat ene duwtje geven. Je moet eens kijken hoe iemand opknapt als je alleen maar zegt: "wat ben je mooi als je lacht".'

'Ik geloof dat we niet voor niets op aarde zijn. We zijn hier met een doel. En alles staat in verband met elkaar. De wereld is als een spinneweb: als er aan de ene kant iets gebeurt, voel je het aan de andere kant. De Aborigines zeggen: "Elke ontmoeting die je hebt op aarde, is een ontmoeting voor eeuwig." Maar je moet er wel in geloven. Zoals je ook in je eigen potentie moet geloven. En alles wat je meemaakt, sterkt je. Als je elke dag de goede dingen telt, is er altijd meer goeds dan je denkt. Ik geloof dat wat je nodig hebt, naar je toekomt. Soms heb je wat geduld nodig, maar het komt. Als ik 's avonds mijn vogeltje Dodo in mijn hand in slaap zie vallen, dan denk ik: het is goed. Misschien dat ik ooit later nog een huisje op Bali heb, en een lieve man met wie ik 's avonds het eten kook en de dag doorneem. Ik droom soms, maar ik leef en geniet in het moment, in het nu. Want je weet nooit wat er morgen gebeurt.'

Filosoof

in *hart* en *nieren*

Na een leven als monnik en omzwervingen langs universiteiten in België, Duitsland en Nederland heeft filosoof dr. Jeroen Buve (77) een particuliere universiteit opgericht in Deventer. Met als doel: de samenleving veranderen. Als de jongen uit het sprookje over de keizer zonder kleren wijst hij op dat wat er ontbreekt in de wetenschap, politiek en zelfs de kerk. Hij weet dat anderen hem eigenwijs en irritant vinden. 'Maar wat ik zeg, is waar.'

Het gebeier van de eeuwenoude Lebuïnuskerk in het centrum van Deventer galmt door de Sandrasteeg. Hier staat de Proosdij, het oudste nog bestaande stenen woonhuis in Nederland uit 1130. Lang geleden woonde hier de proost, degene die de leiding had het kapittel van de Lebuïnuskerk en namens de vorstbisschop van Utrecht het hele gebied ten oosten van de IJssel bestuurde. Zeven jaar geleden is dr. Jeroen Buve hier neergestreken. Overal in zijn warm ingerichte woonkamer staan boeken opgestapeld. Op de bank, op de grond, op de tafels, er past nauwelijks een theekopje bij. En dit is nog maar het topje van de ijsberg. Verspreid over drie panden in het stadscentrum staan liefst 45 duizend boeken op gebied van filosofie, recht, kerkgeschiedenis en slavistiek. De bibliotheek vormt het hart van de Geert Grote Universiteit die Jeroen Buve in 2006 oprichtte. Een particuliere academische instelling met een missie. Deze universiteit wil een vrijplaats zijn voor onderzoek en onderwijs op academisch niveau, zonder concessies aan kwaliteit. Een pleisterplaats voor mensen die tegenwicht willen bieden aan de rationalisering die de huidige maatschappij van haar ankers heeft geslagen.

Orthodoxe kerk

De ontvangst is allerhartelijkst. Maar voor het gesprek over filosofie, kerk en maatschappij losbarst, nemen we eerst een duik in het verleden. Jeroen Buve werd geboren in Den Haag, in 1935. Hij heeft nog steeds de kenmerkende beschaafd-Haagse dictie. Daarnaast spreekt hij prima Duits, Frans én Latijn. Dat komt zo: op 18-jarige leeftijd trad hij in bij het benedictijner klooster Chevetogne in de Belgische Ardennen. 'Het was een oecumenisch klooster, met een Latijnse en een Byzantijnse kerk. Na het eerste jaar deed ik liever mee met de Byzantijnse rites, die spraken me meer aan. Ik ga nog altijd naar de orthodoxe kerk iets verderop in de straat en omdat ik teksten natuurlijk allemaal nog ken, kan ik volop mee doen met de mis. Ik voel me er thuis, en onlangs heeft de orthodoxe bisschop een uitzondering voor mij gemaakt zodat ik daar ook ter communie kan. De orthodoxen zijn daar normaal heel streng in.'

Jeroen Buve was zestien jaar monnik, maar werd nooit tot priester gewijd. 'Dat heb ik altijd pertinent geweigerd. Een priester vertelt anderen wat ze moeten doen, daar voel ik me absoluut niet geschikt voor. Ik ben een filosoof in hart en nieren, filosoferen is het enige dat ik wilde. Maar ja, ik moest theologie studeren, want ze wilden me per se tot priester wijden. Alhoewel dat natuurlijk helemaal niet verplicht is voor monniken. De heilige Benedictus, de grondlegger van het kloosterleven, was ook geen priester.'

Jeroen Buve studeerde als pater Sergius Buve een aantal jaren aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte bij de Katholieke Universiteit van Leuven bij grote leermeesters in de filosofie. 'Maar toen vond de prior dat ik me toch op theologie moest gaan richten en hij stuurde me daarvoor naar Rome. Afijn, dat vond ik natuurlijk wel weer leuk, want Rome is een prachtige stad.'

Moeilijke vragen

Na twee jaar Rome werd hij echter naar huis gestuurd. Pater Sergius bleek namelijk een tamelijk eigenwijs figuur. 'Ik stelde graag moeilijke vragen aan docenten en dat konden ze niet waarderen. Zo had ik bijvoorbeeld college van Cipriano Vagaggini, de professor dogmatiek. Met vierhonderd benedictijner monniken tegelijk kregen we dan les op de Aventijn in Rome. Die professor onderwees onder andere de sacramentsleer, over de echte tegenwoordigheid van Christus tijdens de mis. Alles ging in het Latijn dus niemand durfde ooit iets te vragen, want dat moest je dan ook in het Latijn doen. Op een goeie dag stak ik mijn hand op. De professor keek blij verrast op; eindelijk een vraag! Ik vroeg: de tegenwoordigheid van Christus tijdens de mis kun je niet verklaren met de thomistische waarheidsdefinitie, hoe kan dat?'

Het thomisme is een filosofische school die zich baseert op de ideeën van de heilige Thomas van Aquino, een Italiaanse filosoof en theoloog. Eenvoudig gezegd stelt Thomas van Aquino dat men God kan vinden via wetenschappelijke methoden die zijn afgeleid van de Griekse filosoof Aristoteles. Deze methoden vormen de basis van elke wetenschap. Het thomisme is al meer dan een eeuw de officiële filosofie van de katholieke Kerk.

'Vagaggini kon geen antwoord geven en kreeg een hoogrode kop. Toen vroeg hij aan de studenten: wat is de wortel van dit bezwaar? Doodse stilte. Het is het probleem van de waarheid, zei Vagaggini. En wat is de waarheid? Niemand durfde iets te zeggen, maar ik repliceerde: *adequatio intellectus ad rem*. Dat is de scholastieke definitie van de waarheid, het gaat om de overeenkomst tussen het ding en het intellect. En toen riep Vagaggini inmiddels wanhopig: maar voor jou is dat de waarheid niet! En daarin had hij gelijk, want mijn waarheidbegrip is gebaseerd op Plato en niet op Aristoteles. Maar daarmee kun je wel veel beter de onbegrijpelijke transsubstantiatieleer in de Eucharistie verklaren.'

In het volgende college moesten alle studenten het antwoord van de professor in het Latijn opschrijven. 'Ik heb toen in het Frans een epistel van acht kantjes geschreven waarin ik uitlegde waarom het niet klopte wat hij zei. Ik stel namelijk nooit vragen als ik niet volledig zeker ben van het antwoord.'

Die eigenzinnigheid werd hem niet in dank afgenomen. 'De rector van de school kwam wat later naar me toe en zei: pater Sergius, we denken dat u ergens anders meer kunt leren. Kortom, ik kon wel gaan.'

IJspiegels aan de boeken

Terug in Chevetogne werd pater Sergius tot bibliothecaris benoemd. Het klooster herbergde zo'n honderdduizend boeken, sommige van grote waarde. 'Maar we waren zo arm dat het dak lekte als een gieter. Het klooster was namelijk in een oud kasteel gevestigd. We hadden geen verwarming, behalve in de eetzaal en de kapel. In de winter was je handdoek 's morgens een stijf bevroren plank. Ik stond om vier uur 's morgens op om de kapel voor te verwarmen, want om vijf uur begon het eerste koorgebed. En daarnaast was ik dus verantwoordelijk voor alle boeken. 's Winters hingen de ijspegels eraan!'

De boeken raakten steeds zwaarder beschadigd door wateroverlast, kou en de primitieve manier waarop ze werden bewaard. Pater Sergius loste de lekkage op eigen houtje op door een dakdekker uit de buurt in te schakelen en zelf met een paar vrienden op twaalf meter hoogte een handje mee te helpen. 'Die broodnodige reparatie had ik dus voor een belachelijk laag bedrag geregeld, maar in plaats van dankbaar te zijn besloot de prior mijn budget voor de bibliotheek met dezelfde som te verlagen. Daardoor kwam ik dus tekort op mijn jaarrekening.'

Boos stopte hij stiekem een paar hele dure boeken in zijn tas, met het plan ze te verkopen op een veiling. 'Daar ging ik wel vaker heen, dus dat zou geen argwaan wekken.'

Was het toeval dat een paar dagen later iemand exact hetzelfde bedrag aan de kloosterbibliotheek schonk? En dat een dag daarna nog een bedrag per post binnen kwam? 'Hoe u het noemt, laat ik aan u over', lacht Jeroen Buve. 'Ik vertel alleen

wat er gebeurde. Waarom, dat vraag ik me ook wel eens af. Maar zo werkt het dus. Alles gebeurt op een niet-mogelijke manier.'

Breekpunt

Niet lang daarna brak er iets bij pater Sergius. Om de boeken goed recht op te kunnen bewaren, had hij stukken afvalhout verzameld en timmerde zo nu en dan moeizaam ergens een plank tegenaan. 'Op een dag ontdekte ik dat je voor een habbekrats plaatbord kunt krijgen, spul dat je makkelijk kunt verwerken. Toen stond ik in de bibliotheek, keek naar de boeken en naar die berg hout. En ik dacht: hoe kan het nou dat ik nu pas achter het bestaan van plaatbord kom, alleen omdat iedereen zegt dat je geen geld kan en mag uitgeven?' Ineens besepte hij dat pater Sergius zijn hele leven alleen had gedaan wat anderen hem opdroegen. 'Zo werd je opgevoed in die tijd en in die omgeving. Eerst doen wat je gezegd wordt en daarna misschien eens zelf nadenken en een mening vormen. Je ziet dat ook terug in al die rapporten over dat verschrikkelijke kindermisbruik in de kerk. Je moest allereerst gehoorzamen, dat werd erin geramd. Dus ik sta daar te kijken en ineens denk ik: je moet eerst doen wat je zélf denkt. Meteen viel er iets van me af. Ik was over mijn hele lichaam drijfnat van het zweet. Ik ging direct naar de prior en zei: ik wil uittreden. Hij dacht dat ik bezeten was door de duivel en vond dat ik op retraite moest. Maar dat wilde ik niet. Ik was er gewoon helemaal klaar mee. Binnen tien minuten was het over. Al die tijd daarvoor was ik heel betrokken geweest en niemand had ooit gedacht dat ik zou uittreden, ikzelf ook niet. Maar van vanaf die ene dag heb ik alleen gedacht en gedaan wat ik zelf vond. Ik heb er nooit spijt van gehad dat ik monnik ben geweest en ook niet dat ik ben uitgetreden. Ik heb consequent mijn eigen weg gevolgd.'

JEROEN

Zwerven

Geen gemakkelijke weg. Het was 1969, de wilde jaren zestig liepen ten einde. 'Toen ik uit het klooster kwam, wist ik aanvankelijk niet wat ik moest doen. Ik besloot de opleiding theologie maar af te maken, want dan kon ik misschien ergens godsdienstleraar worden. Met filosofie kun je toch nergens terecht. Dus ik vertrok naar Münster in Duitsland, daar kende iedereen me nog en kon ik een beurs krijgen. Maar na een maand of acht vond ik dat het afgelopen moest zijn met mijn leven als halve monnik. Ik heb abrupt opgezegd bij mijn hospita en ben met zestig Duitse Mark op zak naar West-Berlijn gereisd.'

Als buitenlander en zonder praktische opleiding kwam hij echter nergens aan werk. Jeroen Buve sliep uit arren moede in de ondergrondse metrogangen. In het 'Turkenpension' hield hij het nog geen nacht uit. 'Er kwam een zwerver naast me liggen in het dubbele bed en die bleef alsmat aan het rochelen. Toen hij met zijn voeten tegen de mijne aanschurkte, ben ik er vandoor gegaan. Het was vreselijk. Nu kan ik erom lachen, maar toen niet. Ik had drie nachten vooruit moeten betalen en was dus al mijn geld kwijt.'

De volgende dag vond hij werk bij de post in het centrum van de stad, in de nachtdienst. Net op tijd. 'Ik moet altijd eerst door het diepste dal voor het weer goed gaat.'

Overdag volgde hij lessen aan de Vrije Universiteit, onder andere bij godsdienstfilosoof Jacob Taubes. Op een dag nodigde professor Taubes hem op zijn kamer uit om nader kennis te maken. 'Ik viel natuurlijk nogal op tussen de andere studenten door mijn leeftijd en mijn scherpe vragen.'

De professor pakte een boek uit zijn kast en sloeg het open. Het was een gedenkboek voor de 65e verjaardag van professor Ernst Forsthoff, een beroemde staatsrechtgeleerde. Het eerste hoofdstuk was door pater Sergius Buve geschreven. 'Door mij dus, toen ik nog monnik was. Professor Taubes vroeg: bent u dat? Ik zeg ja. 'U krijgt van mij een jaar lang duizend Mark per maand!' Toen heb ik dus nog een jaar in Berlijn gestudeerd.'

Later ging hij naar Heidelberg om te studeren. Uiteindelijk belandde hij in Leeuwarden met zijn vrouw, de kunstenares Laetitia Roorda van Genum en hun twee zonen, Sybrand en Gulliver. Jeroen Buve schreef daar het boek 'Macht und Sein', een werk waarop hij in 1989 promoveerde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. 'Geen van de professoren was overtuigd door mijn boek, maar ze konden er ook niets tegenin brengen. Dat vonden ze voldoende reden om me toch te promoveren. Ja, ik ben eigenzinnig, maar alleen als ik zeker weet dat ik gelijk heb. Ook al irriteert dat anderen mateloos en maak je er geen carrière mee.'

Dubbele waarheid

In de boeken van Jeroen Buve gaat het om de 'dubbele waarheid'. Die waarheid luidt dat er twee manieren zijn om de werkelijkheid te bekijken, de filosofie van Plato en de filosofie van Aristoteles. Die manieren spreken elkaar tegen, terwijl ze toch allebei kloppen.

Aristoteles was een Griekse filosoof die stelde dat mensen de werkelijkheid alleen via hun zintuigen kunnen doorgronden. Op dit idee zijn alle moderne wetenschappen gebaseerd, en ook de katholieke Kerk gaat hiervan uit. De Griekse filosoof Plato stelt daarentegen dat de wereld alleen te begrijpen valt als je weet wat iets is. 'Die zijnsvraag, de vraag naar het wezen van de dingen, wordt onwetenschappelijk gevonden. Je kunt niet meten, wegen of proeven wat iets is. Beide filosofieën spreken elkaar bovendien tegen. Maar ze zijn wel beiden waar. En alleen als je beide filosofieën als gelijkwaardig ziet, bouw je aan een democratische maatschappij.'

Jeroen Buve geeft een voorbeeld. 'Voor democratie heb je vrijheid nodig. Maar wat is vrijheid? Volgens Aristoteles gaat

het om keuzevrijheid, kunnen doen en zeggen wat je wilt. Maar volgens Plato is de wet het wezen van de vrijheid. Alleen als mensen zich aan de wet houden, van laag tot hoog, is democratie en daarmee vrijheid mogelijk. De wet vormt de garantie van ieders vrijheid. Je kunt dus helemaal niet doen en laten wat je wilt. Dat is absoluut tegengesteld aan wat Aristoteles zegt, maar het klopt wel!'

Nog een voorbeeld: geld. Aristoteles stelt dat geld een ruilmiddel is in het economische verkeer. Plato noemt geld 'gestold vertrouwen' en Jeroen Buve geeft hem gelijk. 'Als de economische crisis ons één ding heeft geleerd, is het wel dat Plato het in dit opzicht absoluut bij het rechte eind heeft. Zodra het vertrouwen verdwijnt, verdampen er miljarden euro's en dollars op de beurs. Hoezo is geld iets materieels?'

Daarom vindt Jeroen Buve dat zowel Plato als Aristoteles realisten zijn, ook al spreken beide filosofieën elkaar tegen. 'Als je weet wat het wezen van de dingen is, zie je waar het echt om gaat. Dat is geen luchtkastelen bouwen, dat zijn hele reële dingen. Onze huidige maatschappij gaat er juist aan ten onder dat mensen die zijnsvraag niet meer stellen. Filosofie en wetenschap moeten een maatschappelijk doel dienen en kun je niet los zien van de dagelijkse werkelijkheid.'

Een gevolg van de doorgesloten rationalisering in de westerse samenleving is de afnemende betekenis van het christendom. 'De idee van de dubbele waarheid leert ons dat ook het geloof in een God wetenschappelijk verantwoord kan zijn. Samen met mijn zonen probeer ik nu de wetenschappelijke wereld daarvan te overtuigen.'

Toegepaste metafysica

Zeven jaar geleden heeft Jeroen Buve daartoe de Geert Grote Universiteit in Deventer opgericht. Deze universiteit is de voorzetting van het Rudolf van Laun Instituut voor Toegepaste Metafysica, dat hij in 1995 in Leeuwarden begon. 'We zijn in Deventer met niks gestart. We hadden geen rooie cent, alleen mijn privé-bibliotheek. Inmiddels zijn daar duizenden boeken aan toegevoegd. En telkens staan er plotseling mensen op de stoep die ons kunnen en willen helpen, nu tweeëntwintig in totaal. Met het inbinden van boeken, met het rubriceren, met van alles. Mijn hele leven wordt gekenmerkt door dit soort speciale gebeurtenissen en ontmoetingen. Bij al mijn onnozelheid weet ik blijkbaar het wezen van de dingen te pakken. Zo is de manier waarop ik uit het kloosterleven ben gestapt, de basis geworden van de Geert Grote Universiteit.'

Inmiddels heeft de universiteit een goede reputatie opgebouwd in de wetenschappelijke wereld, dankzij de boeken van Jeroen Buve en de uitgeverij van zijn zonen. 'Om het modern te zeggen: het is mijn corebusiness als filosoof dat de Geert Grote Universiteit mijn filosofische inzichten verbreidt. Dat het idee van de 'dubbele waarheid' serieus wordt genomen in de academische wereld en wel degelijk betekenis heeft voor de huidige samenleving. De meeste mensen geloven nog steeds dat nadenken over de zijnsvraag niet wetenschappelijk is, maar absurd. Dat wil ik veranderen.'

Publicaties van Jeroen Buve zijn onder andere:

- Macht und Sein. Metaphysik als Kritik oder die Grenzen der Kondylischen Skepsis.
- Contra Turrim: Geert Grote en de Kredietcrisis
- Plato in het Vaticaan. Pleidooi voor Gezond Verstand in Wetenschap, Kerk en Democratie.

Kijk voor meer informatie op deventeruniversitairepers.nl

Plato (427 v.Chr. - 347 v.Chr.)

Plato was een Griekse filosoof en een schrijver, voornamelijk van dialogen. Als leerling van Socrates en leraar van Aristoteles geldt hij als invloedrijke denker en grondlegger van de westerse filosofie. Hij stichtte ook de Atheense Academie, het eerste instituut voor hoger onderwijs in het westen.

Plato schreef over allerlei onderwerpen: de kosmos, de manier waarop mensen leren, de liefde en de staat. Centraal staan de vragen naar wat iets is, ofwel het wezen van de dingen. Wat is moed, wat is vriendschap, wat is rechtvaardigheid? Daarover filosoferen is belangrijker dan het exacte antwoord vinden.

Volgens Plato zijn er waarden die de individuele mens overstijgen. Deze abstracties uit een onzichtbare, metafysische wereld, zijn in de werkelijke wereld imperfect zichtbaar, maar ze leiden onze ziel wel in de goede richting. Zo is het streven naar de waarde 'rechtvaardigheid' de enige methode om tot een rechtvaardige staat te komen. Plato vindt dat filosofen een prominente plaats in de samenleving moeten spelen, want zij zijn in staat om het wezen van dergelijke waarden te kennen.

Aristoteles (384 v.Chr. tot 322 v.Chr.)

Aristoteles was een Griekse filosoof en wordt als de eerste homo universalis beschouwd. Hij was geschoold in alle wetenschappen uit die tijd. Daarnaast zette hij een systematische methode op waarmee elke wetenschap kan werken. Deze methode wordt nog steeds gebruikt in de wetenschappen. Ook is hij de grondlegger van de logica, waarmee onder andere wetenschappelijk bewijs kan worden opgebouwd. En van de methodologie, de manier waarop de wetenschap werkt. Aristoteles is dus de grondlegger van de wetenschap van vandaag.

Volgens Aristoteles is het doel van het leven het geluk van de mensen. Dat kan bereikt worden door filosofie en wetenschap te studeren, door moreel verstandig te zijn en door genot (ofwel hedonisme). Verder is de wereld alleen met het verstand te begrijpen, is er één werkelijkheid die alleen met de zintuigen kan worden waargenomen en in die wereld hangt alles met elkaar samen als oorzaken en gevolgen. De mens evolueert naar steeds grotere volmaaktheid.

ROLLENPATROON

“Wat heb je allemaal gedaan op school?” vraag ik, terwijl we naar huis lopen, zijn hand in die van mij.

“Boekje lezen,” antwoordt hij, weinig gecharmeerd van mijn oprechte interesse.

Toch wil ik graag meer weten.

“Waar ging het boekje over?” vraag ik.

“Nergens over.”

Hij stapt stevig door en ik vraag me af hoe dat kan, een boekje dat nergens over gaat.

“Dat bestaat toch niet? Elk boekje gaat toch ergens over?”

Geïrriteerd roept hij: “Het was een meisjesboekje!”

Hij stampet inmiddels van boosheid en zijn gezicht staat op onweer. Een meisjesboekje, hoe durven ze? Hij is zo'n stoere jongen van bijna vijf!

Ik besluit het over een andere boeg te gooien.

“Waar zou je dan graag een boek over lezen? Waar gaat een echt jongensboek over?”

Het helpt. Hij blijft even stilstaan om na te denken en zegt dan: “Over een racebaan.”

Kijk, dat lijkt erop.

“Een racebaan? Zo, dat is wel een echt jongensding! En wat rijdt er dan op die racebaan?”

“Auto's!” roept hij, maar hij bedenkt zich. “Nee, botsauto's! Wel tien botsauto's!”

“En wie rijdt er in die botsauto's?” Ik denk het antwoord te kunnen raden, want wie is er nou stoerder dan deze kleine grote man?

“Papa,” antwoordt hij ernstig. En dat klopt. Papa is wel erg stoer.

“Alleen papa?” vraag ik.

“Ja,” zegt hij.

“En mama dan?”

“Nee, dat kan niet,” antwoordt hij stellig.

“En Janneke?” Ik zou zelf ook wel op een echte racebaan in een botsauto willen rijden.

“Neehee, dat kan toch niet! Mama en jij zijn toch meisjes!”

“Maar meisjes kunnen toch ook wel op een racebaan?” probeer ik nog. Ik had me dit zo anders voorgesteld.

Hij gaat stilstaan en kijkt omhoog, langs mijn geruite winterjas en de fleecesjaal die mijn halve gezicht bedekt, recht in mijn ogen.

“Meisjes kunnen niet op een racebaan. Je moet eerst een jongen worden, dan kun je pas racen.”

Janneke Pelle werkt in zorg en horeca, is koorpianiste, recenseert theatervoorstellingen en geeft elke week Nederlandse les aan een inburgerende leeftijdgenote.

Bovenal houdt ze van mensen en hun verhalen.

Hierover schrijft ze op weblog.theefiets.nl.

(On)gehoord

De Japanse minister Taro Aso heeft voor ophef gezorgd door zijn bevolking op te roepen sneller dood te gaan. Volgens The Guardian zei Aso tegen de ouderen: ‘Schiet op en sterf’.

‘Je moet er toch niet aan denken dat je wordt gedwongen om te leven terwijl je dood wil. Als het mij zou overkomen zou ik elke ochtend met een verschrikkelijk schuldgevoel wakker worden dat al mijn behandelingen worden betaald door de regering’, aldus de minister.

‘Het heeft geen zin om met modder te gooien. Want wie met modder gooit houdt minder land over, zeg ik maar’, aldus de 81-jarige Bé Holst uit het Groningse Kantens op de vraag of hij boos is op de NAM nu er weer aardbevingen zijn geweest.

‘Het wordt erg traag, maar nobel’, aldus redacteur Rune Moeklebust van de Noorse publieke omroep, die twaalf uur lang een haardvuur gaat uitzenden met live commentaar. Bron: reuters.com

We zijn dolende zielen in een waas van schimmen. En als je ze probeert aan te raken, tegen ze te praten, dan lossen ze op in de schemering. N.N.

‘Het nieuws zou onze kijk op de wereld moeten veranderen, in plaats van bevestigen. het moet onze vooroordelen opheffen en vervangen door nieuwsgierigheid’, aldus Rob Wijnberg. Bron: Nieuwsbank.nl

‘Die kerel wou me wat aandoen, maar ik bleef mooi zitten’, aldus een boze buurvrouw in Amsterdam op haar plastic tuinstoeltje waarmee ze gemeentewerkers die een fietsenrek voor haar deur willen plaatsen weert. De slag om de stoep is gewonnen, aldus stadszender AT5.

‘Wat kunnen mannen doen voor de emancipatie?’ vraagt de interviewer van de Volkskrant. ‘De was’, aldus Facebooktopvrouw Sheryl Sandberg.

‘Zijn ze gek geworden? Kom, we gaan naar huis’, aldus een Italiaan op het Sint Pietersplein na het bekendworden van de nieuwe paus. Bron: Telegraaf.

Verhalen

Wie zich (zoals ik) bezighoudt met in- en verkoop van tweedehands boeken, komt vaak in contact met verhalen. Natuurlijk: boeken bevatten vaak spannende, ontroerende, inspirerende, angstaanjagende, erotische, grappige, tot nadenken stemmende, leerzame, mooie of juist saaie verhalen. Die verhalen kunnen je onverschillig laten, maar ze kunnen je ook boos maken, of verdrietig, of blij; en soms kunnen ze zelfs je leven een andere wending geven.

In onze maatschappij hebben we vaak weinig aandacht voor verhalen. We begroeten elkaar vaak met de formule 'Alles goed?' en we verwachten geen ander antwoord dan een nietszeggend 'Ja hoor! En met jou?'. In een deel van een seconde behoor je dan te kiezen tussen 'Prima!' of 'Ook goed!', want de ander heft even zijn hand op en is alweer bijna om de hoek verdwenen. De enkeling die op de vraag 'Alles goed?' (altijd naar waarheid) antwoordt 'Nee, natuurlijk niet alles', wordt beschouwd als de zonderling die de orde verstoort.

Ik houd van de zonderling en van de uitzondering; maar ook van het voorspelbaar gewone. Ik houd ervan te merken dat wat in eerste instantie merkwaardig en afwijkend lijkt, begrijpelijk en logisch blijkt. Ik houd ervan wanneer mijn opvatting, die ik als vanzelfsprekend heb beschouwd, ineens aan flarden wordt gescheurd.

In mijn boekwinkeltje ontmoet ik soms mensen die (een deel van) hun verhalen vertellen. Vorige week kwam een man binnen (zo rond de 25 jaar, schat ik hem), die een stoel bij trok, ging zitten en tegen mij de bijzondere openingszin sprak: 'De eerste drie jaar waren een hel, meneer!' Wat ik hoopte, gebeurde ook - hij vertelde verder: 'Mijn vader en moeder en ik zijn geboren in Warszawa (Nederlanders zeggen 'Warschau', maar dat vind ik lelijk klinken, meneer) en ik ben daar opgegroeid totdat ik elf jaar was, bijna twaalf. Ineens had mijn vader geen enkele belangstelling meer voor mijn moeder of voor mij. Ik ging met mijn moeder naar Nederland; mijn vader bleef in Warszawa. De eerste drie jaren in Nederland waren een hel, meneer - ik kon geen woord verstaan en ik kende niemand. Nu gaat 't goed met me hoor - ik heb een baan en ik ben tevreden en ik vind Nederland een mooi land. Maar die eerste drie jaren: een hel, meneer... Mijn vader heb ik twee maanden geleden voor 't eerst weer gesproken - door de telefoon. Ik heb nu zijn telefoonnummer, maar ik heb hem niet gebeld. Gister heb ik hem een kaartje gestuurd uit Amsterdam. Ik denk dat hij 't een mooie kaart vindt. Ik vertel dat omdat ik zie dat u ook een rekje met ansichtkaarten hebt, meneer - en de kaart die ik stuurde kocht ik bij een winkel

die net zo'n rekje had. En nu hoop ik toch dat hij mij een kaart terugstuurt, meneer'. Dit verhaal ontroert mij. Ik zal de man die dit vertelde waarschijnlijk nooit meer zien; maar ik ben blij dat hij bij mij zijn verhaal deed. Hij kocht niets, maar gaf mij een stukje van zijn levensverhaal cadeau, dat ik niet makkelijk zal vergeten.

Ook het volgende blijft mij al maanden bij: een man komt binnen van wie de handen trillen. Hij ziet dat ik dat zie en vertelt mij het volgende: 'Dat komt doordat ik te veel heb gedronken - en als je maar lang genoeg teveel drinkt, dan krijg je dat. Maar ja, ik vind het nou eenmaal lekker... Goed is 't niet, dat weet ik ook. Nou heb ik daar het volgende op gevonden: elke avond lees ik een goed boek, want ik hou van lezen. En alleen als ik lees, dan wil ik niet drinken; want als ik begin te drinken dan kan ik niet lezen. Nu lees ik "De Goddelijke Comedie" van Dante, kent u dat? Ik vind het geweldig en ik lees er elke avond in en ik drink dan niet. Maar ik heb 't bijna uit en hebt u een idee wat ik daarna kan lezen?' Aan deze meneer denk ik nog regelmatig met respect terug: 'Zou hij 'Griekse Mythen en Sagen', dat hij aanschafte, nu ook bijna uit hebben? Ik hoop hem dan weer te zien.

Als ik wel eens aan mensen vertel wat ik hier heb opgeschreven krijg ik vaak als reactie: 'wat een bijzondere mensen komen in je winkel - en wat een bijzondere verhalen krijg je te horen!' Ik weet dan niet goed wat ik zeggen moet, want ja: de verhalen die ik hier als voorbeelden geef, zijn in zekere zin wel bijzonder...

Maar tegelijk: in ieders leven speelt toeval een rol, en ook liefde en pijn en geluk en ruzie en zorgen en blijdschap en zwakheid en slimheid en ziekte en geloof en geboorte en dood en vertrouwen dat al dan niet beschaamd wordt en frustratie en doorzettingsvermogen en vriendschap en troost en de relatie met je partner - en je kind(eren) en je ouders en een fijne of juist verschrikkelijke baan of de ellende er geen te kunnen vinden, en angst en schaamte en opleiding en aanvaarding en de vraag hoe met dat alles om te gaan en nog veel meer. Daarom ben ik ervan overtuigd dat ieder mens - en u dus ook - boordevol bijzondere verhalen zit. Mensen met bijzondere verhalen zijn overal: in de wachtkamer, op de pont, in de klas, in het cafe, in de tram, in de kantine, in het park, op straat, in de rij voor de kassa bij de supermarkt... Bijzondere verhalen zijn dus ook doodgewoon.

Frans de Jong is de uitbater en eigenaar van antiquariaatje "De Terechte Kronkel", het kleinste tweedehands boekwinkeltje ter wereld, in Amsterdam.

Voor meer informatie: deterechtekronkel.nl

Of kijk op facebook: [facebook.com/deterechtekronkel](https://www.facebook.com/deterechtekronkel)

ASTRID

Ieders *PAD* Loopt *ANDERS*

Marijke Mosterman

Het is lachen met Astrid Koens. Ze heeft een bijzondere manier van vertellen en een verhelderende kijk op de dingen. Met een flinke dosis humor en heel veel relativiseringsvermogen probeert ze er te zijn voor de ander. 'Ieder mens is uniek en ieders pad loopt anders. Dat respecteer ik, privé en in mijn werk met mensen aan de onderkant van de samenleving.'

Het is een groot huis, het huis waar Astrid woont, samen met haar man Jaap, hun kinderen Maarten-Marijn van achttien en Kay-Lynn van vijftien, een 22-jarig zwervend meisje dat even geen andere plek had om te kunnen verblijven, en het bejaarde hondje Moritz. Er is alle ruimte voor familie, vrienden, spontane bezoekers. De oudste dochter Elise-Michelle van

23, woont alweer een tijdje op zichzelf. Astrid is een mensensmens. Altijd paraat met een bakje leut of een kopje thee, een flinke dosis humor en een luisterend oor. 'Als kind heb ik op de een of andere manier nooit het gevoel gehad dat ik spontaan vrienden mee naar huis kon nemen. Mijn moeder was altijd aan het poetsen en mijn vader was erg op zijn privacy gesteld.

Hij vond het niet prettig als er onverwacht “vreemden” waren als hij thuis kwam. Ik heb dat zelf anders willen doen en zo is het hier ook: altijd de zoete inval, iedereen is welkom.’ Astrid werd in 1967 geboren in Vlissingen. ‘Mijn ouders komen uit het noorden, maar ze waren daar een pension voor loonwerkers begonnen. Het beviel echter niet en al snel vertrokken ze naar Zwolle. Ik was toen een half jaar en ik woon er nu nog.’

Mediator

Ze woonden op een flat, Astrid, haar ouders en haar jongere broertje. ‘De school was aan het eind van de straat en het winkelcentrum was om de hoek. Het was een nieuwe wijk, met veel groen. Het was je wereld, meer had je niet nodig. Mijn broertje en ik hadden echt zo’n broer/zus/haat/liefde-verhouding. Ik was drie jaar ouder en zo af en toe kon ik hem wel schieten, maar aan de andere kant kon ik het ook niet hebben wanneer hij gepest werd. Dan kwam ik voor hem op. Ik heb een keer een joch dat mijn broertje had geplaagd zo aan z’n capuchon rondgeslingerd dat mijn moeder die over het balkon hing zei: “Astrid, doe eens rustig”. Had ik dat jochie compleet uit z’n jas geslingerd.’ Astrid was altijd aan het mediaten, aan het schipperen. ‘Toen ik een jaar of veertien was zei ik tegen mijn ouders: “wat doen jullie elkaar toch aan, ga alsjeblieft uit elkaar.” Ik was het gezeik soms zo zat. Mijn ouders konden niet met en ook niet zonder elkaar.’

Vreemdelingenlegioen

Astrids vader had voor hij trouwde in het Vreemdelingenlegioen gezeten. De periode had een enorme stempel op hem gedrukt en beïnvloedde zo ook het leven van zijn gezin. ‘Hij schaamde zich voor die periode’, vertelt Astrid. ‘Hij had dingen gedaan die hij niet had willen doen, alhoewel hij de boel vaak ook saboteerde om levens te redden.’ Astrids vader heeft zijn ervaringen aan het eind van zijn leven opgeschreven. ‘Hij had een zwak gestel, heeft meerdere hartinfarcten gehad en overleed uiteindelijk in 2001 op 67-jarige leeftijd aan longemfyseem. In die laatste jaren is hij aan het schrijven geslagen. Er ligt nu dus al jaren een stapel van 1200 A4’tjes over de ervaringen van een vreemdelingenlegionair in de jaren 60. Ik ben er ooit aan begonnen om het te lezen, maar het is zo moeilijk geschreven dat ik maar tot de helft ben gekomen.’ Astrids vader deserteerde, waarna hij met Astrids moeder trouwde. ‘Hij was dertig en had veel meegemaakt. In het begin was hij stateloos, het duurde lang voordat hij weer een paspoort kreeg. In Frankrijk kon hij natuurlijk nooit meer komen, dan werd hij opgepakt. Mijn moeder was tien jaar jonger en had nog niet veel van de wereld gezien. Ze poetste en probeerde de eindjes aan elkaar te knopen, wat haar trouwens goed lukte. Ze legde geld opzij, want geld zei mijn vader niet veel. Hij had geen rust in het lijf, had allerlei baantjes en gaf wat hij verdiende zomaar weg. Waarbij hij helemaal geen rekening met mijn moeder hield, maar ik denk dat hij dat niet eens door had.’

Wasknijpertic

Je wordt voor een groot deel gevormd door je jeugd, daar is Astrid van overtuigd. ‘Ik koos nooit partij, maar ik ben als het ware gaan mediaten. Dat zit nog steeds in mij, het geschipper om de lieve vrede te bewaren, om de boel te redden. En verder heb ik al jong besloten dat ik later als ik groot was altijd mijn deur wijd open zou zetten voor iedereen. En zo is het ook: het is hier een zoete inval, iedereen is welkom. Mijn moeder zei laatst toen ze hier was dat ze dat toch ook wel heel gezellig vond, en dat ze het vroeger misschien anders had moeten doen. Maar ach, iedereen doet de dingen op z’n eigen manier. Ik verwijt mijn ouders niets en mijn moeder is ook veel makkelijker geworden de laatste jaren. Ik herken me

trouwens af en toe wel in mijn vader: ook ik heb van tijd tot tijd behoefte aan privacy, dan kan ik me in mezelf terugtrekken en dan denk ik: zoek het allemaal maar even uit.’ Astrid kan heel makkelijk zijn, maar daarnaast heeft ze ook haar tics. ‘Ik kan heel lang tegen troep aankijken, maar dan ineens moet het opgeruimd worden. Mijn gezin denkt dan: waar gaat dit over. Jaap weet het wel van mij. Dan trekt hij een fles wijn open en zegt hij al bij voorbaat: “laat die kurk maar gewoon liggen hoor!” Ik doe dat onbewust, zo’n kurk opruimen van het aanrecht. Ik vind het gewoon moeilijk om dat niet te doen. Ik heb ook een wasknijpertic, daar sta ik om bekend. Eerst had ik dat helemaal niet door. Ik had een keer boodschappen gedaan toen Maarten-Marijn net geboren was en ik kwam thuis, en Jaap had de was opgehangen. We deden toen aan katoenen luiers, want dat was milieuvriendelijk en zo, en Jaap had al die luiers zomaar kriskras opgehangen. Ik zei: “dat kan toch niet zo, wat een chaos!” Ik zette de boodschappen neer en hing alles op zoals het hoorde: met alle labeltjes links en alle luiers dezelfde kleur wasknijpers. Jaap snapte er niks van en ik kreeg toen eigenlijk pas door hoe obsessief dit was. Ik dacht: Astrid, jij spooft niet. Ik weet het nu van mezelf, maar ik heb het nog steeds hoor. Dan denk ik: ik moet gewoon een rode en een bruine knijper voor die theedoek gebruiken, maar dan doe ik stiekem toch twee rode, hahahaha. Krijg ik er vast niet meer uit. Ik moet het gewoon strak aan de lijn hebben.’

Champagne

Even terug naar eerder. ‘Na de havo volgde ik de opleiding meao toerisme’, vertelt Astrid. ‘Ik hield van reizen. Ik hielp m’n vader al vaak, die organiseerde destijds concertreizen naar bijvoorbeeld Canada. Koren traden op voor de Nederlandse Canadezen aldaar, dat was heel succesvol. Ik hielp mee, ik ben wel een regelneef. En ik kon heel goed overweg met mijn vader. We zaten wel op één lijn. Na de opleiding ben ik als au-pair naar Canada gegaan, in de buurt van Toronto. Dat was geweldig. Ik paste op twee meisjes van vier en twee jaar. Eerst zou ik een jaar blijven, maar ik heb er nog een half jaar aan vastgeknoopt. Ik had ook totaal geen heimwee of zo. Stuurde geen brieven. Als ik weg ben, ben ik weg. En toen ik terugkwam was het ook weer goed. Ik was twintig en ging weer bij mijn ouders wonen.’ Astrid liet zich inschrijven bij een uitzendbureau, waar ze meteen werd gevraagd om intercedente te worden. Ondertussen raakte ze zwanger. ‘Dat was niet de bedoeling, maar dat was wel zo. Met de vader had ik voor, tijdens en na Canada een relatie, er was steeds een vonk. Maar toen hij zei dat hij niet wist hoe hij met die zwangerschap om moest gaan en hoe hij het zijn ouders moest vertellen, terwijl hij 29 was destijds, dacht ik: met deze jongen wil en kan ik dus niet verder.’ Een goede vriendin bracht ze op de hoogte, maar ze stelde het steeds maar weer uit om het aan haar ouders te vertellen. ‘Dan was er weer dit, dan weer dat, ik had altijd een excuus. Toen ik zes maanden zwanger was ging ik nog mee met een reis van mijn vader naar Canada, ik sleepte koffers en spullen mee terwijl ik mijn voeten niet meer in mijn schoenen kreeg. Ik kwam om zeven uur in Nederland aan en moest om negen uur weer op m’n werk zijn. Toestanden. Iedereen zei dat ik dikker werd, en dan hield ik het af door te zeggen dat ik inderdaad nodig aan de lijn moest doen. Daarna kreeg mijn vader last van zijn hart, dus toen wilde ik het hem helemaal niet vertellen. Maar op een gegeven moment, het was al eind juli terwijl Elise-Michelle in september geboren is, heb ik het aan mijn broer verteld. Mijn ouders waren toen in Australië. Het was heel grappig, mijn broer werd meteen heel praktisch. Hij zei dat hij nog wel een commode wist, die hij zou schilderen op de basis -hij was toen al bij de marine- en we zijn luiers en emmers gaan kopen bij Prenatal in Amersfoort. Waarom Amersfoort weet ik eigenlijk niet, en waarom emmers weet ik eigenlijk ook niet. Maar wij deden dat. En hij zei dat ik het mijn ouders moest vertellen en dat ik naar de huisarts moest. De volgende dag belde hij

om te checken of ik dat echt wel ging doen. Dus ik ging naar de huisarts, een oude bekende van ons, en ik zei: “ik ben zwanger.” Hij: “zullen we eerst eens even kijken of dat echt wel zo is.” Ik: “Nou, ik weet dat heus zelf wel, pas maar op of het komt er al uit terwijl je kijkt.” Hij: “Inderdaad, het klopt. Gefeliciteerd!” Ik: “Feliciteer je mij???” Hij: “Ja, het is toch heel bijzonder. Je bent vrouw, je bent zwanger, dat is niet aan iedereen gegeven.” Maar goed, toen moest ik het dus toch echt een keer aan mijn ouders vertellen. Ik belde terwijl ze in Melbourne op het vliegveld stonden, het was daar zeven uur 's ochtends. Mijn vader vond het al verdacht dat ik belde, want ik belde anders nooit, dus er moest wat aan de hand zijn. Toen ik het vertelde, reageerde hij heel aardig. Hij vroeg of het goed met mij ging. Maar daarna was hij heel boos, vooral op de vader. Hij wilde weten wie het zijn dochter had aangedaan en toen zei ik: maar pa, daar was ik zelf bij hoor. Achteraf hoorde ik dat hij op een gegeven moment zelfs een pistool had gekocht en achter hem aan wilde. Gelukkig is hij op tijd bij zinnen gekomen. Mijn moeder reageerde heel anders. Die wilde meteen gaan shoppen om kleertjes te kopen. Maar op dat moment, in het vliegtuig in Australië, keken ze elkaar aan en toen zei mijn vader tegen de stewardess: “Breng maar champagne”. Achteraf wist ik het ook wel: mijn ouders zouden me nooit hebben laten vallen, ze zouden er altijd voor me zijn.’

Huwelijksbootje

In september 1989 werd Elise-Michelle geboren, Astrids moeder was erbij en haar broer maakte foto's. 'Mijn vader hadden we weggestuurd, die kon het waarschijnlijk toch niet aan. Hij zat in Indonesië toen. Het was een prachtig mooie baby, mijn moeder liep apetrots achter de kinderwagen. Ik had het makkelijk, want met mijn moeder als oppas kon ik gewoon mijn gang gaan. In januari ben ik weer aan het werk gegaan, het uitzendbureau regelde allerlei baantjes voor mij. Het was een fijne tijd, ik kreeg heel veel ruimte van mijn ouders. Daar ben ik ze nog heel dankbaar voor.' Toen Elise-Michelle tweeënhalf jaar was, ging Astrid met haar op zichzelf wonen. 'Ondertussen werkte ik bij een bank op de shadeafdeling. We gingen steeds eten met mensen van een andere afdeling, en daar was een leuke man bij: Jaap. We gingen steeds vaker met elkaar om en op een gegeven moment waren we een stel. Een bankstel dus. We besloten in 1993 met elkaar te trouwen. Mijn moeder moest er erg aan wennen: er kwam ineens iemand die haar kleindochter claimde! Iemand die ook nog eens een merkwaardig soort cynische, zwartgallige humor had. Maar uiteindelijk is het toch goed gekomen. Elise-Michelle heeft Jaap vanaf het moment dat we getrouwd waren "pappa" genoemd, daar koos ze voor.' Astrid en Jaap trouwden niet in de kerk. 'Na Canada was ik bij de gereformeerde vrijgemaakte kerk gegaan. Ze vonden het daar al niks dat ik als alleenstaande moeder bij het doopvont stond, maar toen ik ook nog eens aankwam met een synodaal iemand als Jaap, die bovendien niet echt praktiserend meer was door vervelende ervaringen in zijn familie, kwamen ze langs om me te berispen. Ik mocht niet met hem trouwen. Ik zeg: "dat is dan jammer, maar dat gaan we mooi wel doen." Dus we deden het gewoon, zonder kerk. Ik geloof ook niet dat God op zo'n manier naar mensen kijkt. Het mooie was trouwens dat 's avonds op de receptie de predikant met een ouderling langskwamen en ons een trouw-bijbel overhandigden. Dat was wel weer gaaf. En mijn Jaap speelt nu ook in de band in de kerk en doet op zijn manier altijd mee. Het gaat om het principe, niet om de regeltjes.' Inmiddels zijn Jaap en Astrid bijna twintig jaar met elkaar getrouwd. 'We hebben het heel goed samen. We zijn eigenlijk alleen maar steeds meer naar elkaar toegegroeid.'

Ondertussen was Astrid van baan veranderd. 'Ik werkte dus op de shadeafdeling van die bank, en op een gegeven moment was ik aan het mopperen op een leidinggevende van een expertisebureau omdat het allemaal zo lang duurde. Ik zei: "komt er nog wat van die schaderapporten? Anders kom ik zelf wel even langs." Zei hij: "Nergens om, maar zou je dat niet willen doen?" Dus toen ben ik daar de binnendienst achter de broek gaan zitten. Ik heb daar een tijd gewerkt, maar toen Maarten-Marijn kwam en ik minder dan vier dagen per week wilde werken, ben ik er weggegaan. Een leidinggevende moet toch wel minstens vier dagen aanwezig zijn.' Astrid kwam op een basisschool in crisis terecht als troubleshooter. 'Ik ben wel een puinruimer. Kay-Lynn werd geboren en het ging steeds beter met de school, maar steeds minder met mezelf. Toen ik er alleen nog maar achter de computer zat te werken, werd ik ziek. Ik kreeg echt een burnout, was doodmoe, kon overal wel om huilen en was niet vooruit te branden. Dus toen ben ik naar een psycholoog gegaan met de vraag: "Denk even met me mee". Die ontdekte al snel dat ik hypomane trekken had: met heel veel energie van alles aanpakken om daarna weer een eind weg te zakken. Ik ben van huis uit ook heel druk, dat hoor je wel aan me. Zo ben ik nu eenmaal. Maar goed, uit een loopbaanonderzoek bleek dat ik iets met mensen zou moeten doen in de sociale sector. Dus toen ben ik weer naar school gegaan, de opleiding Social Work. Ik was 39 en ik vond het echt geweldig. Een dag per week leren, een aantal uren stage, huiswerk en gezin, het lukte allemaal prima, ik ben er fluitend doorheen gegaan. Ik kreeg weer helemaal energie!'

Ieder is uniek

Astrid werkte een tijdlang in de dagopvang bij het Leger des Heils en daarna zette ze zich in voor zwerfjongeren. 'Het is heel boeiend. Ik keek altijd al met een open blik naar de mensen. Jezus is voor mij hierin het grote voorbeeld. Dat heb ik ook van mijn vader. Die woonde voor zijn huwelijk in Den Haag tussen de prostituees en die zeiden dan: Wim, haal even panty's want ze zijn kapot, en dat deed hij dan, zodat ze even later weer met onberispelijke benen achter het raam zaten. Hij veroordeelde niemand en keek nergens vreemd van op. Ik heb dat ook. Als er weer iemand vloekend en tierend en rochelend bij het Leger des Heils binnenkwam, probeerde ik gewoon te luisteren en te ondersteunen tot hij weer wat zichzelf werd. Mensen zijn unieke personen en ieders weg loopt anders. Daarom kun je ook niet generaliserend zeggen dat je zwerfjongeren zus moet aanpakken en ouderen zo. Er is geen algemene aanpak, denk ik. Mensen krijgen tegenwoordig hun eigen pgb-gelden, maar sommigen kunnen daar helemaal niet mee omgaan. Het meisje dat we nu in huis hebben genomen, jaste het er in één keer door en zit nu met torenhoge schulden. Ik vind het nogal kort door de bocht geregeld momenteel, maar ja, voor andere mensen zal het misschien voordelen bieden. Over het algemeen vind ik dat mensen gewoon veel meer aandacht nodig hebben. Tegenwoordig spreken ze over woonbegeleiding als men een half uurtje per dag bij de mensen gaat kijken. Terwijl ze juist veel meer nodig hebben: een dagbesteding, iets waardoor ze zich weer nuttig voelen en weer zelfrespect krijgen.' De burnout is een keerpunt voor Astrid gebleken. 'Ik ben de dingen anders gaan doen, ik ben ook beter naar mezelf gaan kijken. Dat moest ook in de opleiding, we kregen intervisie en we werden helemaal binnenstebuiten gekeerd. Dat was af en toe heel confronterend! Ik ontdekte dat men mij druk vond, maar ik ontdekte ook dat ik dat gewoon ben, en mag zijn. Vroeger is heel vaak tegen me gezegd dat ik niet zo druk moest zijn. Dat is hetzelfde als zeggen dat je niet jezelf mag zijn. Ik heb veel geleerd, ook over mezelf. Ik zorg ervoor dat ik niet meer gigantisch over mijn eigen grenzen ga, dat ik me wat eerder even rustig terugtrek als ik dat nodig heb. Verder loop ik niet meer constant te redderen. Dat is helemaal niet nodig.'

Papagek

Hij is al meer dan tien jaar geleden overleden, maar Astrid denkt nog vaak terug aan haar vader. 'Soms kan ik hem ineens heel erg missen', zegt ze. 'Als er iets gebeurt wat ik met hem zou willen delen, als de kinderen iets zeggen, of als ik iets meemaak. Ik kon met hem altijd heel erg de diepte in gaan, hij begreep me altijd. En we konden ook vreselijk lachen met elkaar. Als mijn moeder naar haar schoonzus in Canada was, deden we altijd dingen die we anders niet deden. Dan gingen we naar Berlijn, waar mijn vader op de Vopo's begon te schelden. Of we gingen de natuur in, picknicken in het bos of zo. Ik weet nog dat ik een jaar of twaalf was, en dat ik mijn vader maar aan zijn kop zat te zeuren of ik zelf een eindje mocht rijden in de Mercedes, in het bos. Mijn vader kon me nooit iets weigeren, dus hij gaf toe, mits ik op het veldje bleef. Maar ik reed zo over een verbindingsweggetje naar een veld daarnaast, terwijl ik "doeoeoeoej" uit het raam gilde. Het ging niet zo goed echter. Ik moest het stuur omgooien omdat een van onze honden ineens voor de auto langs liep, en ik gaf gas in plaats van dat ik remde. Ik kwam tegen een boom terecht, met tien kilometer per uur. Mijn vader zei later dat hij rustig zijn pijp rookte terwijl hij wachtte tot ik terugkwam, en ineens in de verte een boom helemaal zag schudden, terwijl het

windstil was. Het lukte me om terug te rijden, en voor hij wat kon zeggen over de deuk in de bumper zei ik: "hoe kun je ook een kind van twaalf alleen in je auto laten rijden!". Daarmee nam ik hem natuurlijk alle wind uit de zeilen. Hij moest van de weeromstuit heel hard lachen. Dat was mijn pa. Hij heeft het niet makkelijk gehad, verwerkte de dingen niet, maar was altijd op de vlucht als het ware. Hij had een haat/liefdeverhouding met het leven, met de mensen, ook met de kerk. Hij ging naar de kerk, maar sprak nooit met de mensen. Hij droeg altijd een Bijbeltje bij zich in zijn binnenzak in het Vreemdelingenlegioen. Daar heeft het zijn leven gered door een kogel tegen te houden. Hij kon daarna eigenlijk niet meer goed aarden in het gewone leven. En wij konden daar niets aan doen. Maar ik hield van hem. Ja, ik mis hem nog vaak.'

Astrid geniet van het leven. 'Zoals het nu gaat vind ik het prima. Ik hoop dat mijn kinderen later een goede invulling vinden voor hun bestaan. En verder zou ik nog wel graag heel veel van de wereld willen zien. Maar ik kom nu ook al op veel plaatsen. Eigenlijk heb ik alles wat mijn hartje begeert. En verder zien we wel.'

LEKKER en GOEDKOOPT

avondeten met vier personen

voor minder dan 50 euro per week!

HANDIGE TIPS

Tip: 50 euro nog te veel? De kinderen zijn vast blij met een keer pannenkoeken per week.

Tip: meer saus en minder vlees smaakt net zo lekker, is gezonder en goedkoper.

Tip: aan het einde van de week restjes groenten en oud brood over? Maak soep met bouillonblokjes, kook de groenten gaar en pureer de soep. Rooster de boterhammen.

Tip: gezond eten is veel goedkoper dan snoepen. Voer een wekelijks, vast snoepmoment in, je geniet er dan extra van.

Tip: doe één keer per week boodschappen. Hoe vaker je in de supermarkt komt, hoe meer je koopt.

Tip: doe boodschappen met een volle maag.

Tip: koop alleen wat op je boodschappenlijstje staat.

Tip: een paar euro over? Trakteer jezelf op een klein bosje bloemen, daar heb je de hele week plezier van.

Tip: als verse groenten duur zijn, koop dan groenten in blik of glas.

Tip: fruit over dat er niet meer zo goed uitziet? Snij de slechte stukken eraf en gooi weg, doe het resterende fruit in een ovenschaal, beetje paneermeel of broodkruimels erover, bak in de oven zacht en bruin en serveer als toetje.

Minder inkomen, hogere uitgaven? Dan zit er maar één ding op: bezuinigen. Beknibbelen op vaste woonlasten is vaak moeilijk en afscheid nemen van de auto niet altijd een optie. Maar hoeveel boodschappen je doet, heb je zelf in de hand. Wat je nodig hebt, is een plan (boodschappenlijstje en weekmenu), het vaste voornemen om niet meer dan een vastgesteld bedrag uit te geven en de motivatie om je daaraan te houden.

In TREF een weekmenu voor 4 personen, voor minder dan € 50,00 euro, inclusief boodschappenlijstje en vier recepten. De overige drie maaltijden zijn niet moeilijk te bereiden. Eet smakelijk! **Mathilde**

Maandag: pastasaus met macaroni en broccoli
Dinsdag: gebakken kipfilets met aardappelen, broccoli en sperziebonen
Woensdag: Indonesische kippenpootjes en -vleugels met spitskool en rijst
Donderdag: vissticks, aardappels en doperwtjes
Vrijdag: Indonesische soep (soto ajam)
Zaterdag: kaasfondue met salade
Zondag: sucadelapjes, aardappels en broccoli

Boodschappenlijstje

2 kilo kruimige aardappels € 1,04 (€ 2,59 voor 5 kilo)
1 x spitskool € 1,49
2 x 500 gram broccoli € 2,00
500 gram sperziebonen € 1,79
Twee keer doperwtjes (glas) € 1,18
Groene paprika € 0,45
Krop sla € 0,99
6 uien € 0,60 (€ 1,00 voor 1 kilo)
2 kilo stevige tomaten € 5,00
200 gram taugeh (toko) € 0,60
400 gram belegen kaas € 2,90
2 baguettes € 0,75
vrije uitloopeieren € 0,99
Slagroom € 0,69
Macaroni € 0,99
Pandan rijst € 1,75 (€ 35,00 voor 20 kilo bij de toko)
Hele maïskip € 12,00
Pakje vissticks € 1,49
500 gram mager rundergehakt € 2,99
700 gram sukadelapjes € 4,75 (aanbieding)
Kruidenpasta soto ajam (toko) € 1,20
Kruidenpasta ajam besengeh (toko) € 1,20
100 ml santen (toko) € 1,29
1 blikje tomatenpuree € 0,15

Totaal: € 48,28

Maandag: *Pastasaus met macaroni en broccoli*

Ingrediënten: 500 gram mager rundergehakt, 2 gesnipperde uien, 2 kilo stevige tomaten in grove stukken, 1 blikje tomatenpuree, peper en zout

Bereiding: Braad het gehakt rul, zonder boter of olie. Voeg de gesnipperde uien toe en laat even fruiten. Voeg de tomaten toe en het blikje tomatenpuree. Kruid naar smaak met zout en peper en laat vier uur zachtjes sudderen. Deze hoeveelheid saus is genoeg voor drie avondmaaltijden. Leg twee porties in de vriezer.

Woensdag: *Indonesische kippenpootjes met spitskool*

Ingrediënten: 6 kippendelen (behalve de rug), 2 gesnipperde uien, 1 pakje kruidenpasta ayam besengeh (toko), 1 pakje santen (100 ml), 100 ml water, 1 spitskool, Witte peper en zout

Bereiding: Snij de kippenpootjes in tweeën. Braad de kippenpootjes en vleugels aan in olie. Fruit één ui mee. Doe het hele zakje kruidenpasta erbij en laat even meebakken. Voeg de santen toe en een gelijke hoeveelheid water. Laat minstens één uur sudderen, controleer af en toe of er meer water bij moet. Snij de spitskool in reepjes. Bak de spitskool in de pan op hoog vuur, samen met de tweede ui. Als de kool zacht wordt, draai het vuur laag, voeg peper en zout toe en doe een deksel op de pan. Na twintig minuten is de kool klaar.

Vrijdag: *Indonesische soep (soto ayam)*

Ingrediënten: Rugdeel kip, 1 pakje kruidenpasta soto ayam (toko), 2 liter water Sperziebonen, Taugeh, 6 eieren, gekookt en gepeld, Restje rijst

Bereiding: Laat het rugdeel zachtjes trekken in 2 liter water, gedurende twee uur. Haal de kip uit de pan, pluk alle stukjes vlees eraf en doe deze terug in de soep. Voeg de kruidenpasta toe en laat goed doorkoken. Kook de sperziebonen tien minuten. Doe de taugeh in een grote kom en giet er kokend water op, laat twee minuten staan. Doe de groenten en het ei in een soepbord, giet de soep erop. Maak af met een restje rijst, sambal, gebakken uitjes...

Zaterdag: *Kaasfondue met salade*

Ingrediënten: 500 gram mager rundergehakt, 2 gesnipperde uien, 2 kilo stevige tomaten in grove stukken, 1 blikje tomatenpuree, peper en zout

Bereiding: Braad het gehakt rul, zonder boter of olie. Voeg de gesnipperde uien toe en laat even fruiten. Voeg de tomaten toe en het blikje tomatenpuree. Kruid naar smaak met zout en peper en laat vier uur zachtjes sudderen. Deze hoeveelheid saus is genoeg voor drie avondmaaltijden. Leg twee porties in de vriezer.

CONGO, *paaldansen*

en Maatschappelijk WERK

Mooi weer, jippie we kunnen mooi weer naar buiten. Eindelijk. Ik geniet en met mij vele anderen. Zittend op een terras, genietend van een spaatje rood. Eindelijk kan ik mijn talenten van observeren, analyseren en bekritisieren weer eens inzetten.

Aan het tafeltje naast mij zitten drie dames. Ergens in de veertig of een beetje in de vijftig schat ik in. Drie verschillende types. Vriendinnen, collega's? De dames hebben elkaar veel te vertellen. Ik geniet mee. Ze nemen een lunch. Termen als heerlijk, verrukkelijk en uit de kunst vliegen me om de oren. Dan wordt het gesprek wat persoonlijker. Het gaat over mannen met vlezige lippen. De dames gieren het uit van het lachen. Het werkt aanstekelijk. Ik lach. De dames denken in plaatjes. Vlezige lippen worden opgevolgd door vurige lendenen. Er wordt nog harder gelachen. Wat een heerlijkheid om de dames te observeren. Als een stel pubers gieren ze van het lachen. Ik moet toegeven het werkt zeer aanstekelijk.

Vurige lendenen. Gejaagd door de wind. Een boek ooit gelezen in mijn jonge jaren. Ruark de man met de vurige lendenen. Sentiment. Wat was het een geweldig boek. Ondertussen wordt ik steeds nieuwsgieriger naar hetgeen de dames bindt. Degene met het artistieke ronde brilletje schrijft, zo vang ik op. Ambities, een boek, Congo.....dames iets harder spreken graag want ik mis erg veel. De andere twee werken samen. Sporadisch vang ik nog wat tekst op: maatschappelijk werk en paaldansen. De combi kan ik niet plaatsen. Intrigeren doet het me wel. Twee keurige dames..... het zal toch niet?!

Dan zit mijn tijd erop. Er moet weer gewerkt worden. Het is lang geleden dat ik zo maar op een mooie dag zo een boeiend gesprek heb kunnen volgen. Ik heb genoten. Dames, zullen we afspreken bij mooi weer dat we dit mooi weer gaan doen?

Jenny Kamps, uw zonnige columniste

WANLIJNER

Gemeentepolitiek:
pappen en
wethouden

